

SZAKDOLGOZAT

Kürti Dávid

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet

Tájrendező- és kertépítőmérnök BSC szak

**A Koshalmi állatpark kialakítása és illesztése a Tápió
Natúrpark turisztikai kínálatához**

Belső konzulens:	Dancsokné dr. Fóris Edina Klára egyetemi adjunktus, oktató
tanszéke:	Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék
Készítette:	Kürti Dávid

Budai campus

2024

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	4
Indoklás és motiváció.....	4
Várható eredmények.....	5
Célkitűzés	6
1. Szakirodalmi áttekintés	7
1.1 Fogalmak, definíciók.....	7
1.2. Állatpark és állatkert közötti különbség.....	9
1.3. Jogszabályi háttér	9
1.4. Nemzetközi példák állatparkokra	10
1.5. Magyarországi állatparkok bemutatása	12
1.6. A vizsgált példák összefoglalása	14
2. Vizsgálat	15
2.1 A vizsgálati és tervezési terület lehatárolása	15
2.2. Általános táji adottságok	15
2.3. Talaj- és vízrajzi adottságok	16
2.4. Öregszőlő területrésze	17
2.5. Táj történet	18
2.6. A Tápió Natúrpark turisztikai helyzete.....	20
2.7. Meglévő épületek és építmények	22
2.8. Állatpark területe és elhelyezkedése	25
2.9. Jelenlegi működés	27
2.10. Környező területi adottságok.....	28
2.11. Meglévő állatállomány bemutatása	28
2.12. Jelenlegi állati kifutók	29
2.13. Turizmus alapfeltételei, jelenlegi állapot.....	30
3. Értékelés	31
3.1. Az értékelés módszere és struktúrája.....	31
3.1.1. Területi adottságok	31
3.1.2. Jelenlegi infrastruktúra	32
3.1.3. Jelenlegi állatállomány	33
3.1.4. Látogatói élmény	33
3.2. SWOT analízis a Tápió Natúrpark illesztési lehetősége szempontjából	34
3.3. Értékelés összefoglalása	35
4. Javaslati munkarész.....	36

4.1. Hosszútávon megvalósítható javaslatok	36
4.1.1. Környező telkek megvásárlása	36
4.1.2. Szabványoknak és elvárásoknak megfelelő állati kifutók	37
4.1.3. Belső útvonalak újragondolása	37
4.2. Rövidtávon megvalósítható javaslatok	38
4.2.1. Környezetbarát megoldások használata	38
4.2.2. Állatállomány bővítése	38
4.2.3. Növényállomány lecserélése, megújítása	38
4.2.4. Időszakos lovaskocsi-járatok a vasútállomás és az állatpark között	39
4.2.5. Farmos és környékének látványosságainak összekötése, tematikus út létrehozása	39
4.2.6. Tófólia nélküli tó kialakítása	40
4.2.7. Oktatási programok szervezése	41
4.2.8. Állatmentő szervezetekkel kapcsolatot kiépíteni	41
4.2.9. Népi arculat kialakítása	41
Összefoglalás	43
Irodalomjegyzék	44
Ábrajegyzék	48
Mellékletek	49

Bevezetés

Indoklás és motiváció

Témaválasztásom mögött számos fontos tényező húzódik meg. Erősen motivál, hogy a projekt egyrészt szakmai fejlődést biztosít számomra, másrészt pedig hozzájárulhat a Tápió régió turisztikai vonzerejének növeléséhez, miközben megőrzi és bemutatja az ősmagyar állatfajokat. Fontos megemlíteni, hogy ez a projekt valós időben fejlődik, mivel az egyetem felé felkérés érkezett az állatpark vezetőitől. Ez által nagy motivációt nyújt, hogy javaslataim egy része meg fog valósulni, és projektem valódi értéket fog nyújtani emberek számára.

Ezzel a dolgozattal szeretném felhívni a figyelmet a Tápió Natúrpark természeti értékeinek kihasználatlanságára és szeretnék javaslatot tenni a benne rejlő lehetőségek sokszínű felhasználására, különös figyelmet fordítva a hagyományörzés értékeire; az őshonos állatok tartására. Személyes látogatásaim során számos lehetőséget véltem felfedezni a kezdetleges állatpark területén. Különösképp motivált az állatpark tulajdonosainak lelkes hozzáállása és lendületes munkamorálja.

Motivációm további oka az állatok iránti nagy fokú érdeklődésem. Az állat és ember kapcsolata igazán harmonikusan tud megjelenni egy igényesen megtervezett és kivitelezett területen. Az állatpark tervezése és fejlesztése során lehetőség nyílik arra, hogy hozzájáruljak ezeknek az állatfajtáknak a megőrzéséhez és bemutatásához, miközben egy fenntartható turisztikai célpontot teremtek.

Továbbá, fontos aspektus az, hogy a tervezett fejlesztés hozzájárulna a régió turisztikai potenciáljának növeléséhez. A Koshalmi állatpark olyan vonzerő lenne, amely új látogatókat vonzana a környékre. A turisztikai célú fejlesztés előnyös lenne mind a helyi gazdaságnak, mind pedig a Tápió Natúrparknak, hiszen egyedi és izgalmas programokat kínálva hozzáadott értéket teremtené a már meglévő turisztikai kínálathoz.

A szakmai fejlődés és a kihívások iránti nagyfokú érdeklődésem jelentette a szakdolgozatom témájának kiválasztásának legjelentősebb indokát. A Koshalmi állatpark tervezése egy komplex projekt, amely számos területet érint, például a tájépítészetet, az állatok etológiai igényeinek megértését, a terület elrendezését, és a látogatók számára kényelmes, informatív élmények biztosítását. Ez a projekt lehetőséget teremt számomra, hogy a tervezési folyamat minden aspektusát felfedezzem és megtanuljam, ami jelentős szakmai fejlődést eredményezne.

Várható eredmények

Munkámmal azt szeretném elérni, hogy a Koshalmi állatpark egy olyan hely legyen, ahol az ősmagyar állatfajták és a környező természet harmonikus kapcsolatban vannak, és ahol a látogatók egyedülálló élményekkel gazdagodnak. A tervezett állatparknak nem csupán turisztikai attrakcióként kell funkcionálnia, hanem hozzá kell járulnia ezen állatfajták megőrzéséhez és az emberek természettel való kapcsolatának erősítéséhez. Ez a szakdolgozat, tehát nem csupán papíron megvalósítandó tervet foglal magába, hanem egy olyan küldetést is, amely értéket teremt a környék lakói és a turisták számára egyaránt.

Az állatpark nem csak be fogja mutatni az ősmagyar állatokat, hanem szorosan együttműködik szakértőkkel és kutatókkal, annak érdekében, hogy hozzájáruljon az őshonos állatfajták megőrzéséhez. Az állatok szükségleteinek mélyebb megértése és a fenntartható gondozási gyakorlatok bevezetése hozzájárul a környezeti felelősségvállaláshoz, ami a működtetők számára is magas prioritású.

A fejlesztési terv részeként kiemelt figyelmet kapnak a környezetbarát megoldások és fenntartható gyakorlatok. Az energiatakarékos technológiák, a vízgazdálkodás optimalizálása és a zöld tervezési elvek alkalmazása révén, a park ökológiai lábnyoma minimális lesz. A cél, a régió kiemelkedő turisztikai célpontjává válni, aminek megfelelően várhatóan növekedni fog a látogatók száma. Az állatpark vonzerejét javító intézkedések, az ősmagyar állatfajták bemutatása és az interaktív programok bevezetése egyaránt hozzájárulnak majd ehhez. Az állatok bemutatásával és gondozásával a park hozzájárul a magyar kulturális örökség megőrzéséhez. Ezzel együtt a látogatók megismerkedhetnek az őshonos állatfajtákkal, és értékelhetik azok kulturális jelentőségét.

A Koshalmi állatpark számos egyedi és érdekes programot kínálva szélesíti a Tápió Natúrpark turisztikai kínálatát. Ennek eredményeként a régió turisztikai potenciálja növekszik, és új látogatói rétegek látogatnak majd a területre. A projekt során az eredmények hasznosulni fognak, mivel ez jelenleg is egy fejlődő állatpark, aminek a vezetői lelkesen követik a szakdolgozat készülését. Úgy hiszem, hogy a vezetőkkel kialakított permanens kommunikációs viszony hozzásegít a pontosabb, hitelesebb és megvalósítható javaslatok tételéhez, hogy egy olyan állatparkot álmodjunk meg, ami minden korosztály számára szórakoztató és hasznos időtöltést tud nyújtani.

Az elérni kívánt eredmények az állatpark számára nem csupán turisztikai sikert jelentik majd, hanem a régió természeti és kulturális értékeinek megőrzését és bemutatását egy olyan

fenntartható módon, amely mind a látogatókat, mind az állatokat szolgálja. Ezáltal a Koshalmi állatpark nem csupán egy turisztikai attrakció lesz, hanem egy olyan intézmény, amely hozzájárul a környék fejlődéséhez és az őshonos állatfajták megőrzéséhez, valamint szemléletformáló hatású lesz környezeti szempontból.

Célkitűzés

Szakdolgozatom célja egy olyan fejlesztési terv létrehozása a Koshalmi őshonos állatpark számára, amely hozzájárul ahhoz, hogy az állatpark kiemelkedő turisztikai célpont legyen, a Tápió Natúrpark területén. A terv elkészítéséhez elengedhetetlen a Tápió-vidék részletes vizsgálata, és annak lejegyzése. Elképzelésem szerint, az állatpark vonzerejének központjában az állatok, és a hozzájuk kapcsolódó programok állnának. Az állatpark egyik fő értéke az lenne, hogy javarészt ősmagyar állatokat mutatna be érdekes, interaktív módon, ami gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt nagyszerű időtöltést biztosítana. Fontos alkalmazni állatkert-pedagógiai elveket, miszerint a gyermekek oktatásában szerepet kap az állatok és a környezetünk védelme. Elengedhetetlen egy jól bejárható rekreációs tér tervezése a látogatók számára, mely harmonikus és informatív környezetben nyújt élményeket. A Tápió Natúrpark jelenlegi kínálatát figyelembe véve észrevehető, hogy a területen hiányzik egy hagyományos jellegű állatpark és állatsimogató. Ezért gondolom, hogy a Koshalmi állatpark fejlődése ideális kiegészítést jelentene a Natúrpark turisztikai kínálatához, és hozzájárulna a látogatói élmények sokszínűségéhez.

1. Szakirodalmi áttekintés

Szakirodalmi forrás keresésekor nagy figyelmet fordítottam az alapvető fogalmak tisztázására és megismertetésére, amivel átfogó képet adhatok az állatparkok működéséről, az állatok szükségleteiről, és a turizmus fejlesztési lehetőségeiről.

1.1 Fogalmak, definíciók

Az **állatpark** fogalma nincs jogszabályban meghatározva, így ez a fogalom tisztázásra szorul. Az állatparkok kialakítása és fejlesztése során egyszerre tervezünk megfelelő méretű és adottságú helyet az állatok számára, és egy olyan rekreációs teret, ami biztosítja, hogy a látogatók jó élményekkel és számos új, érdekfeszítő tudással távozzanak az állatparkból. Az állatparkok fontos szerepet játszanak az oktatásban és a természetvédelemben, lehetőséget kínálva a látogatóknak, hogy közelebbről megismerjék és megértsék a környezetvédelmi és állatvédelmi kihívásokat. Fontos, hogy az állatparkok működésük során betartsák az önkéntes irányelveket és az etikai normákat, hogy biztosítsák az állatok jólétét és a fenntartható turizmus elveinek megvalósítását. „Napjaink állatkertjeinek legfontosabb célkitűzései a biodiverzitás megőrzése, a természetvédelmi nevelés és a természetvédelmi kutatások elősegítése.” (Fekete, 2015)

A legtöbb állatparkban **állatsimogató** is helyet kap. Farand és munkatársai (2014) alapján az állatsimogató az állatok jólétére nincsen negatív hatással, de ez nagy mértékben függ a tér kialakításától, elhelyezkedésétől és benne lévő elemektől. Az állatsimogatókban elengedhetetlen, hogy legyen egy olyan területe az állatoknak, amihez csak ők tudnak hozzáférni. Lehetőség szerint ez a terület az állatsimogató $\frac{1}{4}$ -e legyen, tehát egy 200 m²-es kifutónál ez 50 m²-t jelent (Anderson et al, 2002). A tanulmány alapján fontos az is, hogy ezek az elkerített helyek zártak legyenek, tehát legyen teteje és oldalfala is, hogy az emberek ne láthassanak be. Ezzel a kialakítással kerülhető el az állat nem kívánatos viselkedése, például a harapás, a rúgás és a lökdösés. Farand és munkatársai (2014) kutatásai alapján arra lehet következtetni, hogy a parlagi kecskék számára nem jelent különösebb stresszt az emberi jelenlét és az érintés. John és munkatársai (2015) megállapították, hogy az állatsimogatóból távozó látogatók számos betegséget hordozhatnak kezükön tovább, így kiemelten fontos, hogy az állatsimogató be- és kijáratánál legyen lehetőség kézmosásra és kézfertőtlenítésre.

Számos állatparkban és állatkertben, ahol bemutatás céljából tartanak vizet kedvelő emlősöket és madarakat, jelen van egy **tó**, vagy vízi objektum, ahol az állatok úszni vagy egyéb tevékenységeket tudnak végezni. A kacsák és libák számára pozitív hatással van egy olyan nyílt

vízfelület, ami elég mély ahhoz, hogy le tudjanak merülni (Rodenburg et al, 2005). Egy tó más állatok számára is hasznos lehet, például a sertések számára, akik jó úszó képességgel rendelkeznek, és ha lehetőségük adódik, akkor szeretnek a vízben hűsölni (Woods et al, 2022).

Fontos kiemelni az **őshonos mezőgazdasági állatfajok** jelentőségét a génmegőrzés és hagyományörzés témában. Őshonos haszonállatnak azokat az állatokat nevezzük, akiket a múltban hagyományos állattartással hasznosítottak és tartottak. Később ezeket az ősmagyar fajtákat lecserélték olyanokra, amiknek haszon szempontjából nagyobb hozamuk van. Ezeket az állatokat nem csupán génmegőrzés céljából fontos megvédeni, hanem természetvédelmi kezeléseket lehet velük végezni. Azon kívül, hogy növelik a biodiverzitást, hagyományos állattartással tartva őket a gyepes területek legeltetését és fenntartását könnyedén meg lehet oldani. Az ősmagyar állatfajtákat az országgyűlés 2003-ban nemzeti kincsé nyilvánította, ezekbe 12 állatfaj és számos fajta tartozik. (INT-01)

Manapság egyre elterjedtebb körökben érdeklődnek az emberek az **ökoturizmus** iránt. Az ökoturizmus fogalmát sokan, sokféleképpen meghatározták, az IUCN Ökoturizmus Programjának megfogalmazása szerint „az ökoturizmus a környezetért felelősséget vállaló utazás és látogatás a viszonylag zavartalan természeti területeken, azok természeti, valamint jelen és múltbeli kulturális értékeinek élvezete és értékelése céljából, úgy, hogy kíméli azokat a látogatás káros hatásainak mérséklésével, valamint a helyi népesség társadalmi, gazdasági előnyökhöz juttatásával”. (Ökoturizmus Fejlesztési Stratégia, 2008)

A **falusi turizmus**, olyan szolgáltatások és szórakoztató programok összessége, amelyeket a helyi lakosok és vendéglátók kínálnak annak érdekében, hogy turistákat vonzzanak a térségükbe, és ezáltal extra jövedelemhez jussanak. Ez a turizmusforma nem csupán az agroturizmust és a kapcsolódó szállásadási lehetőségeket foglalja magában, hanem a természetközeli vakációzás élményét, a vidéki élet nyugalját, és számos kiegészítő szolgáltatást is. Ide tartoznak a gasztronómiai élmények, a helyi fesztiválok, különféle hobbytevékenységek, mint például a lovaglás, horgászat, kerékpározás, valamint a kézműves termékek és mezőgazdasági áruk értékesítése. A falusi turizmus egy értékláncot hoz létre, amelynek középpontjában a vidéki életmód és az autentikus vidéki élmények állnak. (Molnár, 2017)

A dolgozatban fontos vizsgálati szempont a **Tápió Natúrpark**, hiszen projektem célja, a Koshalmi őshonos állatpark beillesztése a Natúrpark turisztikai kínálatába. A Natúrpark „a helyi közösségek (önkormányzatok, társadalmi szervezetek, gazdálkodó szervezetek és az érintett

lakosság) összefogása eredményeként létrejövő, a táji, természeti és kulturális értékek megőrzésén és fenntartható hasznosításán alapuló terület- és vidékfejlesztési célok megvalósulását is támogató, meghatározott területre vonatkozó együttműködés.” (1996. évi LIII. törvény a természet védelméről). A natúrparkok tevékenységi köre egy úgynevezett négypilléres modellt követnek. Az első pillér a természeti és kulturális örökségek védelme, a második a környezeti nevelés és szemléletformálás, a harmadik a vidékfejlesztés, az utolsó pillér pedig a turizmus és a pihenés támogatása. (INT-02) Ezek a pillérek fontos szerepet játszanak szakdolgozatomban, mivel a szemléletformálás és a turizmus fontos eleme a Koshalmi Állatpark jövőtervének.

A **zoopedagógia** fogalma napjainkban egyre nagyobb jelentőséggel rendelkezik. A zoopedagógia - más néven állatpark-pedagógia – egy olyan módszer, amelyet az állatkertekben és vadasparkokban alkalmaznak a környezeti nevelés céljából. Az emberek oktatására és nevelésére törekszik, akik kiemelt fontosságúnak tartják a természetes környezet és élővilág megőrzését és védelmét. (Nagy, 2008)

1.2. Állatpark és állatkert közötti különbség

Általánosságban elmondható, - ez alól kivételt képez a Nyíregyházi állatpark - hogy az állatparkok kisebb területtel és kevesebb állattal rendelkeznek, mint az állatkertek, valamint sem vadon élő állatot, sem egzotikus állatokat nem tartanak. A 2001/3-as állatkertekről szóló kormányrendelet kimondja, hogy „Nem minősül állatkertnek az az állatokkal foglalkozó park, ahol kizárólag házasított fajok – beleértve a struccot és az emut is – egyedeit tartják.” Az állatparkok gyakran magánszemélyek tulajdonában vannak, és a belépődíjak is igen kedvezőek.

1.3. Jogszabályi háttér

Egy állatparknak számos jogszabálynak kell megfelelnie, hogy zökkenőmentesen üzemelhessen. Rengeteg állattartással, látogatófogadással kapcsolatos előírás van, amit annak érdekében, hogy egy jól működő állatparkunk legyen, be kell tartani.

Új tenyészet, tartási hely létrehozásának feltételeit a tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről (Tenyészet Információs rendszer; TIR) szóló 119/2007. (X.18.) FVM rendelet írja elő.

Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény – állatok tartására vonatkozó jogszabály

3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól

348/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a védett állatfajok védelmére, tartására, hasznosítására és bemutatására vonatkozó részletes szabályokról

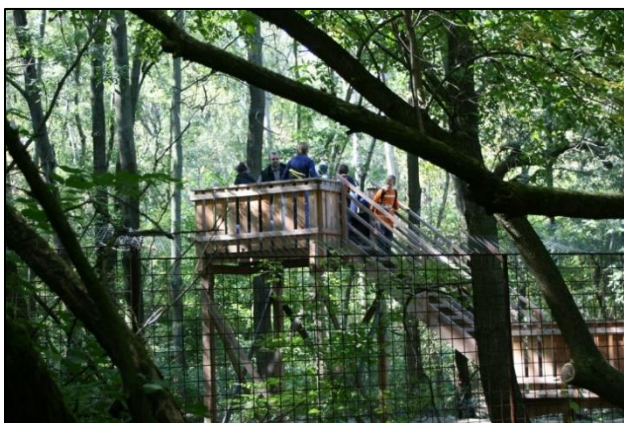
Minden állatkert minden év március 1-jéig köteles beszámolót benyújtani az előző évi működésről az engedélyező hatóságnak (ez az állatvédelmi törvény 39. § (1) bekezdése szerint a természetvédelmi hatóság, a természetvédelmi törvény 44. § (1) bekezdése szerint viszont az állategészségügyi hatóság)

1.4. Nemzetközi példák állatparkokra

A külföldi állatparkok megvizsgálása és áttekintése elengedhetetlen egy alapos kutatómunkához. Az alábbi példák között van, ami nagyobb léptékű és sok támogatással rendelkezik, és olyan is van, amely kisebb területtel, de ötletes megoldásokkal rendelkezik.

Steppentierpark Pamhagen – Pomogy, Ausztria

Ez a határmenti állatpark 13 hektár területtel rendelkezik, aminek egy része sztyepp táji adottságokat akar átvenni, másik fele erdős reprezentációra törekszik. Főként őshonos állatfajokat tartanak, köztük háziállatokat és vadállatokat is, például farkasokat, barnamedvéket, azonban vannak egzotikus állatok is, mint a kenguruk és szurikáták. Az állatkert számos természetközeli módszert alkalmaz a fenntarthatóság nevében. Ilyenek például a földutak, fából készült berendezések, kerítések. A park központjában egy hosszúkás alakú állóvíz található, mely köré rendeződnek az állatok kifutói, így biztosítva a látogatók számára a természetközeli élményt. A terület kialakítása és az állatok elhelyezése oly módon történik, hogy minél inkább reprodukálja az adott állatok természetes élőhelyét, ezáltal javítva az állatok jólétét és a látogatók élményét egyaránt. (INT-03)

1. ábra: Képek a Pamhagen állatparkból (INT-04)

A Tierpark Mainz-Kastel - Wiesbaden, Németország

Egy kis méretű, mindössze 1 hektáros állatpark és állatsimogató, amely egy közparkban kapott helyet. Az egyik kiemelkedő jellemzője, hogy a park ingyenesen látogatható. A parkban számos állat található, és a kecskék alkotják a legnagyobb állományt. Emellett jelen vannak baromfik, pónik és szamarak is, széles skálán bemutatva a kis háziállatok sokféleségét. A kis méretű park lehetőséget kínál a látogatóknak az állatok közvetlen közelről történő megfigyelésére és interakciójára. A kedvezményes bejutási politika és az adományok elégtelen mértéke miatt a park pénzügyi problémákkal küzd, ami potenciálisan veszélyeztetheti az állatok életkörülményeit. A jelenlegi pénzügyi helyzetben a parknak valamilyen stratégiát kell kidolgoznia a fenntarthatóság elérésére, például a közösségi támogatás, rendezvények vagy egyéb finanszírozási források felkutatásával. Ennek célja az lenne, hogy biztosítsa az állatok jólétét és a park hosszú távú fennmaradását, ami már több, mint 50 éve működik ebben a formában. (INT-05) Képek az első számú mellékleten láthatóak.

ZOO Kontakt – Brezovec, Szlovákia

A ZOO Kontakt nem véletlen kapta a nevét. Habár az állatkert nem igazán hajaz a Koshalmi Őshonos állatpark állatállományára, mégis igen innovatív megoldásokkal mutatja be az állatokat. 4 hektáros területe van, és számos idegenhonos állatot mutatnak be. A legjobban reklámozott állat a fehér tigris, az oroszlán és a barna medve. A nevével is utal rá, hogy ez nem egy átlagos állatkert. Az állatkifutók oly módon vannak kialakítva, hogy a látogatók igazán közel tudnak kerülni az állatokhoz. A fehér tigriseknél a kifutón belül található ketrecbe be lehet

2. ábra: Kép az állatsimogatóról (saját kép)

lépni, így a fejünk felett fognak az állatok sétálni és enni. A barnamedvéktől csupán egy alacsony villanypásztor választja el a látogatókat. Amit a Koshalmi állatparknál is alkalmazni lehetne, az a kisállatsimogató. Egy nagy, kör alakú fedett faépület, amiben tengerimalacok és nyulak tömege volt. Középen volt elkerített rész, ahova csak az állatok mehettek, valamint mindig volt egy dolgozó ott, aki felügyelte, hogy minden rendben menjen. Az állatparkban kiemelkedő szintű az ott dolgozók tudása és lelkesedése, ami nagy mértékben hozzájárul a látogatói élményhez is. A belépődíj 2024-ben 14 €, ami átszámolva körülbelül 5600 forint.

1.5. Magyarországi állatparkok bemutatása

Egy új állatpark létesítése során meg kell vizsgálni a többi hazai példát, hogy megtudjuk, hogy a társadalom milyen szempontokat tart pozitívnak, és mik azok az elemek, praktikák, amik az egyes állatparkokat kiemelik a többi közül. Mielőtt újításokat vezetnénk be, fontos tudni, hogy más helyszíneken kipróbálták-e már az adott ötletet, és sikerrel járt-e a projekt.

Hortobágyi Pusztai Állatpark

Az összes magyarországi őshonos állatpark közül, vélhetően ez az, ami legjobban hasonlít arra, ami a Koshalmi állatpark fejlesztési célja lesz. Hortobágy híres kilenclyukú hídjának közelében helyezkedik el, területe 9 hektár. Az park állatállományában csak is ősmagyar mezőgazdasági állatok vannak. Az állatállomány felépítése igen hasonló a Koshalmi állatpark jelenlegi állataival, csak a számuk sokkal több. A látogatóknak itt lehetőség nyílni megtapasztalni, milyen az állatokkal foglalkozni, etetni és takarmányozni őket. A családoknak is sok programlehetőség van, a gyermekeknek vannak kis szekerek, amikben tudnak utazni a szülők segítségével. (INT-06)

3. ábra: Képek a Pusztai állatparkból (forrás: INT-07)

Dinnyési paraszttudvar őshonos állatpark és állatsimogató

Az Alsóújlak Őshonos Állatpark 10 hektár tanya-szerű területtel rendelkezik, ahol még a szürkemarkarháknak is jut hely. Bár a Google értékelések alapján látszik, hogy a látogatószám nem magas, a hely lovas oktatással és számos gyermekeknek szóló nyári tábor szervezésével próbálja növelni vonzerejét. A nagy terület és a széles kínálat lehetőséget kínál arra, hogy az állatpark érdekes és tanulságos programokkal vonzza a látogatókat. Azonban a további népszerűség eléréséhez szükség lehet a marketing stratégiák és új szolgáltatások fejlesztésére. (forrás: Állatpark vezetősége)

Szentendrei Kisállatkert

Ez a kisebb léptékű állatkert Szentendre központjától csupán néhány percre található. Területe csupán fél hektár, mégis 31 különböző állatfajt képes bemutatni, anélkül, hogy a látogatókat túl sok inger érne egyszerre. E szempontból a Koshalmi állatpark példát vehet, hiszen jelenleg annak sincsen sokkal nagyobb területe. Az állatkertben a baromfiktól kezdve a hiúzig sokféle állat található, köztük őshonos magyar fajtákat, például a magyar parlagi szamarat, vagy a magyar parlagi kecskét. Az állomány részét képezi számos idegenhonos állat is, például az emu, a szurikáta, vagy a görög teknős. Az állatkertet, hasonlóan, mint a Koshalmi állatparkot, egy pár vezeti, akik nagy odafigyeléssel és szenvedéllyel gondoskodnak az állatok jólétéről. Minden kifutónál kreatív és információdús táblákat láthatunk. Fontos megjegyezni a növények gondos védelmét, ami úgy néz ki, hogy a fák körül vannak kerítve drótkerítéssel, aminek köszönhetően a kifutókban belül is van fás szárú növényzet.

4. ábra: Képek a Szentendrei Kisállatkertből (saját kép)

A Dunakeszi Barka Állatsimogató

Népszerűségét a nagy látogatószám és hatékony marketing stratégiája alapozza meg. Öt és fél hektáros területtel rendelkezik, ahol mindenre jut hely. Az állatsimogató 2018-ban nyitott, különlegessége, hogy csak is hétvégenként van nyitva. Ez a módszer lehetőséget ad arra, hogy az állatok ne sokalljanak be a folytonos emberi érintéstől. Egyedi objektum a szalma labirintus, ami egy szalmából kirakott labirintus, amit a vélemények alapján a gyermekes családok nagyon kedvelnek. Egy újragondolt gazdasági tárolóban pedig egy szalmaugráló kapott helyet. Ezek közül a Koshalmi Állatpark is vehetne inspirációt. A belépőjegy 2024-ben 2200 forint fejenként, 4 éves kor alatt pedig ingyenes. (INT-08)

5. ábra: Képek a szalmaugrálóról és labirintusról (INT-09)

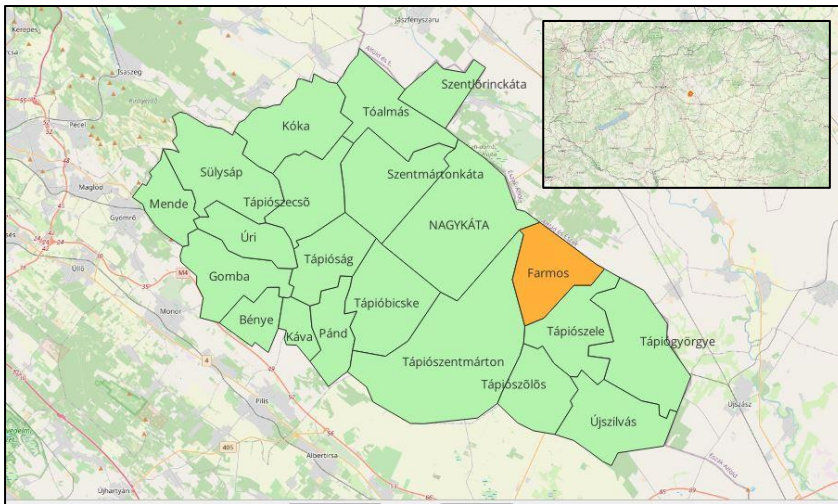
1.6. A vizsgált példák összefoglalása

A fentebb említett példákából és kutatásaim alapján készítettem egy összefoglaló táblázatot, és minden álltarkhoz írtam egy olyan tulajdonságot vagy objektumot, ami kiemeli a többi állatpark közül. A táblázat látható a 2. számú mellékleten.

2. Vizsgálat

A vizsgálati munkarészben kiemelt fontosságú a Koshalmi őshonos állatparkot körülvevő, különböző területeknek alapos feltárása és elemzése. A munkarész célja, hogy jobban megértsem az állatpark adottságait és potenciálját. A vizsgálati munkarész segített abban, hogy átfogó képet kapjak a park jelenlegi állapotáról, valamint azokról a területekről, amelyeken további fejlesztésekre van szükség a park teljes potenciáljának kiaknázása érdekében.

2.1 A vizsgálati és tervezési terület lehatárolása

6. ábra: A Tápió Natúrpark és Farnos elhelyezkedése (alaptérkép forrása: OSM)

A Koshalmi őshonos állatpark a Tápió Natúrpark területén belül helyezkedik el, és elképzelésem szerint a jövőben fontos szerepet fog játszani a térség turisztikai fejlődésében.

A vizsgálati munkarész a Tápió Natúrpark területéig kiterjed, azonban a

tervezési terület főleg a farmosi Öregszőlőn belül a Koshalmi Állatpark határán belül van.

A Koshalmi őshonos állatpark Pest vármegyében található, pontosabban a Nagykátai járásban, Farnos településén. Az állatpark székhelye a 2765 Farnos, Öregszőlő 1605. helyrajzi szám alatt található. Farnos egy kis község, amelynek lakossága összesen 3507 fő. Közigazgatási területe 40,12 km². (INT-10) A település könnyen megközelíthető, részben annak köszönhetően, hogy a Budapest–Újszász–Szolnok vasútvonal mentén saját vasúti megállóval rendelkezik. Az M4-es autópálya mindössze 20 percre található, míg Budapesttől körülbelül egy óra autóútra helyezkedik el. Ezáltal a Koshalmi őshonos állatpark könnyen elérhető a fővárosból érkezők számára.

2.2. Általános táji adottságok

A Tápió Natúrpark területén több mint 4500 hektár országosan védett terület helyezkedik el. Ezeket a területeket a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága felügyeli. Ezenkívül a térségben közel hasonló méretű Natura 2000-es terület és számos helyi önkormányzat által kijelölt védett terület is található. A legnagyobb kiterjedésű, összefüggő védett terület Nagykáta és Farnos

között helyezkedik el, amelyet vizenyős rétek, mocsarak, löszgyepek és szikes foltok mozaikja alkot. A Natúrpark területét négy eltérő típusú karakterű tájegység jellemzi, ezt az eredményezi, hogy a tájkép igen sokszínű a natúrpark területén belül. (A Tápió Natúrpark létrehozását megalapozó szakmai háttér tanulmány, 2018) (INT-11)

Nagyon fontos megemlíteni a Tápió–Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzetet, ami Farnos határát is érinti. (INT-12) Ez a védelemmel ellátott terület az országos léptékben is egyedinek mondható. Igen különleges növény és állatvilággal rendelkezik, köszönhetően a változatos élőhelyeknek. Található itt mocsárrét, löszgyep, láprét és nyílt vízfelület is, a Tápiószecsői halastó formájában. A Rekettyés országos jelentőségű védett természeti terület (TK) Farnos észak-keleti részén helyezkedik el, és egyedi állatvilággal rendelkezik. Ezen a területen ex lege láp is található. Veszélyt jelent rá többek közt a legeltetés felhagyása és a belvízviszonyok megváltozása (Baranyai és Schrett, 2014).

Farnos a **Hatvani-sík** kistájba tartozik. A kistáj **potenciális vegetációja** igen változatos. Lösztölgyesek, tölgy-kőris-szil ligeterdők, fűz-nyár ligetek, valamint mocsarak, mocsár- és láprétek, homoki gyepek és löszpusztagyepek tartoznak ide. A természetes vegetációját mára már visszaszorult a szántó és lakóterületek hatására. Jelenleg összesen 1000-1100 faj él itt, amiből 50-60 védett faj van (Lipák, 2005). Özönfajok közé tartozik az egész országban elterjedt zöld juhar (*Acer negundo*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és az aranyvessző-fajok (*Solidago* spp.) **Klimája** száraz, meleg. (Csorba) (INT-13) A tenyészidőszakban aránylag kevés a csapadék, ezért ez határozza meg a növénytermesztési lehetőségeket a kistájon. (Dövényi, 2010)

2.3. Talaj- és vízrajzi adottságok

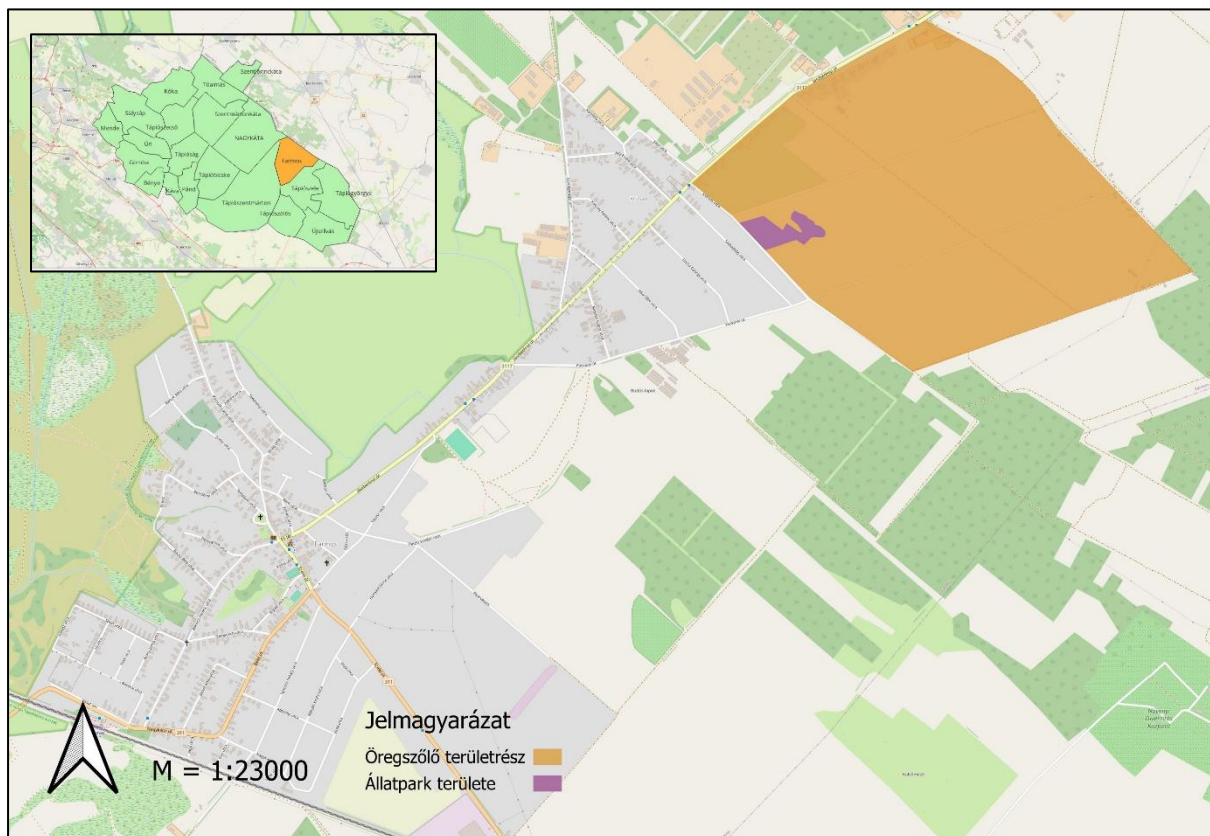
A település nagy részének altalaját folyóvízi homok borítja, az északi részen pedig futóhomok. A folyóvízi homok állandóan mozgásban lévő folyók medrében és partjai közelében található. Általában finom vagy közepes szemcseméretű, mozgékony és jó vízelvezető képességű. Lehet tápanyagokban szegény, de más hordalékanyagokat is tartalmazhat, mint például kavicsot vagy agyagot. (INT-14)

A talajvíztükör nyugalmi szintje az Öregszőlő településrészen a felszín alatt 2-4 méter mélyen van, ami homokos talajhoz képest igen magasnak számít. (INT-15) Ez köszönhető annak, hogy Farnoson több lápvidék és mocsár jelen van.

2.4. Öregszőlő területész

Farmos **Öregszőlő** településrészén található az állatpark, így fontos ennek a területnek a történetét, a tájhasználat változásait történeti léptékben megvizsgálni. Az öregszőlő mára elvesztette jelentését, mivel mezőgazdasági szőlőtermelés már nem jellemző a területen, zártkertes beépítésű. Habár az Öregszőlő régen 160 hektár kiterjedésű volt, mára ennek a nagy részét gyepfelület, erdő és elhagyatott présházak borítják. Igen kevés népességgel rendelkezik ez a településrész, köszönhetően az elszigeteltségnek, infrastruktúra hiánynak, és annak, hogy ezek az egyes telkek mérete átlagosan több, mint 3000 m². (INT-16)

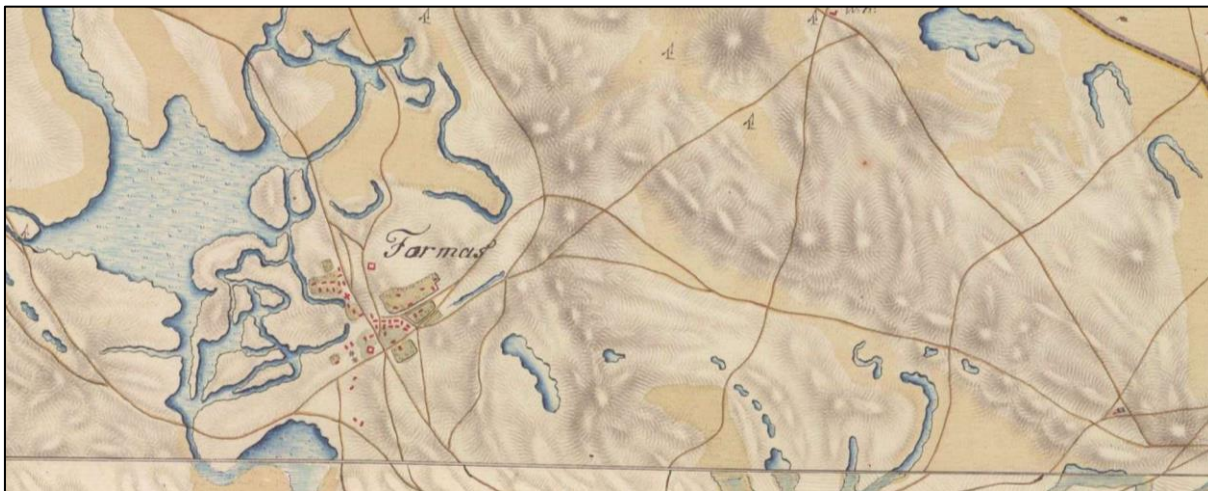
Fontos kiemelni, hogy Farmos területrendezési terve alapján az Öregszőlő **kertes mezőgazdasági területnek** van bejegyezve, nem lakóterületnek. Ilyen területeken a 253/1997. (XII. 20.) Korm. Rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről szigorú beépítési és telekhasználati szabályokat fogalmaz meg. Ez nagy mértékben nem befolyásolja a Koshalmi Állatpark működését, mivel lakóépület nincsen és nincs is tervben a területen. Ez a besorolás azt eredményezi, hogy a népsűrűség alacsony lesz. Az infrastruktúra és munkalehetőség hiánya miatt, ami egyébként szinte az ország összes falujánál és községénél népességvesztést okoz, itt sincs jel arra, hogy népességnövekedés lesz a jövőben.

7. ábra: Farmos Öregszőlő elhelyezkedése (alaptérkép forrása: OSM)

2.5. Tájéörténet

Az Öregszőlő létrejötte valamikor az 1800-as évek elejére tehető, mivel az **első katonai felmérés** (1785) térképén még nem szerepel, azonban a második katonai felmérés szelvényén a már jól kivehető az elhelyezkedése. Az első katonai felmérés alapján az öregszőlős helyén gyeves terület volt, amin mezőgazdasági termelés nem volt.

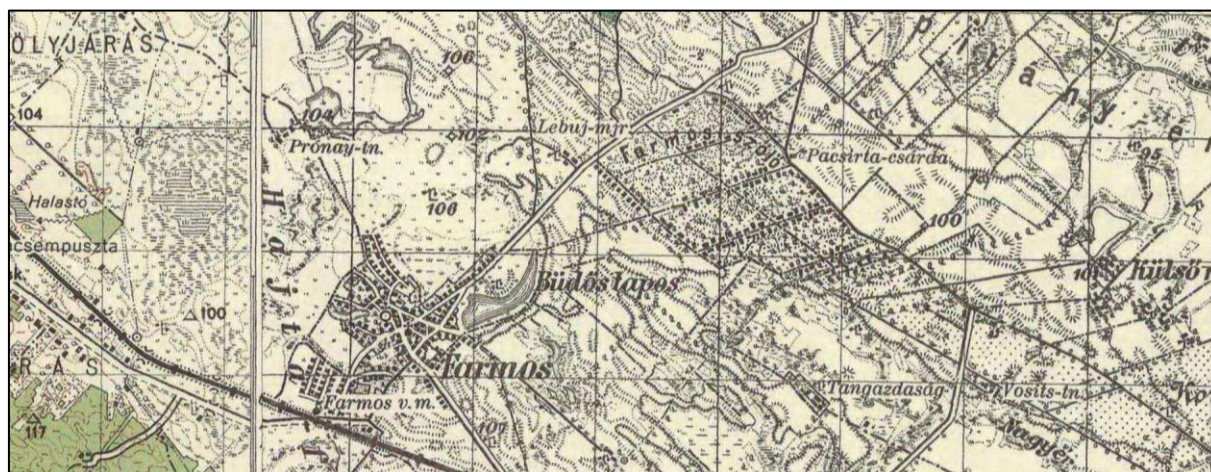
8. ábra: Farnos, az első katonai felmérésen (INT-17)

A **második katonai felmérésen** (1850 körül) jól körvonalazható a szőlőterület elhelyezkedése. Ahogy az Alföld sok más részén, Farnoson is nagy hangsúlyt fektettek a mezőgazdasági szőlőtermelésre, mivel a körülmények, a homokos talaj mind hozzájárult a kiváló minőségű terméshez.

9. ábra: Farnos, a második katonai felmérésen (INT-18)

A **negyedik katonai felmérésen** azonban az Öregszőlőn főleg gyümölcsös területhasználat látható, szőlőt kisebb mértékben jelez a térkép. Ezt nagy valószínűséggel a filoxéra, szőlőpusztulás eredményét mutatja be, ami Magyarországon a szőlővidékek 40-60%-os pusztulását okozta a XIX. század végére. Ezt követően több mezőgazdasági szőlőtermelés már nem volt jelen a területen, csupán magánkertekben, kis mennyiségben.

Farmoson az első helyi jelentőségű védett terület- Farmosi nádas,szikes legelő és homokbuckás TT (1978) volt, ami a mai napig védett terület és kiemelkedő flora és faunával bír. (Füri és Urbán, 1995)

2.6. A Tápió Natúrpark turisztikai helyzete

Ahhoz, hogy egy átfogó és logikus javaslatokat tudjak megfogalmazni, elengedhetetlen a Tápió Natúrpark jelenlegi turisztikai kínálatának megvizsgálása. A természeti kincsekről korábban már volt szó, de fontos kiemelni a számos különleges adottságokkal rendelkező tanösvényt – összesen 13-at – ami a területen belül van. Farmos központjától mindössze 5 perces autóútra fekvő területen helyezkedik el a Kékbegy tanösvény, mely egyedülálló lehetőséget kínál a látogatóknak. Ez a tanösvény egy rendkívül érdekes útvonalon vezet végig a látogatókat, miközben lehetőség nyílik a környék nádas élővilágának testközelbeli megismerésére. Az útvonal egy emelt pallón át vezet a nádason keresztül, így a látogatók szinte érintésnyi távolságból figyelhetik meg a nádas élővilágát és a benne rejlő különleges állatokat és növényeket. Ezáltal a tanösvény nem csupán kalandos élményt nyújt, de egyben oktatási és természetismereti lehetőséget is biztosít.

A Natúrpark területén található lovardák változatos szolgáltatásokat nyújtanak, hogy minden tudásszintű érdeklődő megtalálja a számára megfelelő programot. A kezdők számára oktatásokat kínálnak, míg a haladó lovasok hosszabb túrákon vehetnek részt. Egyes lovardák lehetőséget biztosítanak különleges élményekre is, mint például a lovasszekeres kirándulások, amelyek a Natúrpark festői tájain vezetnek végig a látogatókat. Ezek a programok nemcsak a helyi lakosok, hanem a turisták körében is népszerűek, hozzájárulva a fenntartható turizmus népszerűsítéséhez és a természeti értékek megőrzéséhez. (INT-22)

A kultúra kedvelői számára három múzeum is van. A Kincsem Múzeumot Kocsi János, a Kincsem Lovaspark tulajdonosa hozta létre, tisztelve Kincsem, a híres csodakanca előtt, akinek születésének 125. évfordulójára 1999-ben nyitották meg a múzeumot. A kiállítás célja Kincsem egyedülálló versenyteljesítményének megőrzése mellett a lovassportok történetének bemutatása és a Tápiómente helytörténetének megismertetése. (INT-23)

A tápiószelei Blaskovich Múzeum Magyarország egyetlen, eredeti állapotában megmaradt kúriamúzeuma, amelyet a Blaskovich testvérpár lakott és alakított ki. Régészeti kutatásaik révén híres leletek, mint például a szkíta aranyszarvas kerültek elő, és 1947-ben itt hozták létre a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjtőhelyét. Emellett a múzeum műgyűjteménye és botanikailag különleges parkja is kiemelkedő kulturális és természeti értéket képvisel. (INT-24)

A harmadik múzeum a kialakításban lévő Múlt Utcája Falumúzeum a Koshalmi állatpark területén belül, de ezt a dolgozatomban későbbi részében kifejtem.

A Natúrpark területén nincs hiány a kastélyok és kúriákból sem, valamint templomok közül is van néhány kiemelkedő, például a Szent Anna templom Tápiógyörgyén, vagy a Szent Demeter kápolna Tápiószőlősen. Farmostól északra található Tóalmás, ahol a Szent András Gyógyfürdő található.

A fürdő területén három medence várja a vendégeket, köztük egy gyógymedence, egy gyerekmedence és egy sportmedence, valamint sportolási lehetőségek és vendéglátóegységek is rendelkezésre állnak. A strand melletti kempingben 65 lakókocsi számára van kialakított hely víz- és áramcsatlakozással, valamint sátrazási lehetőség is adott. (INT-25)

A Natúrparkon belül számos szálláslehetőség is található, összesen 41 db. (INT-26) Ezek közül mindenki tud választani a saját igénye szerint, a kempingtől egészen a wellness-szállodáig.

12. ábra: Farnos és környéke látványosságai (INT-27)

2.7. Meglévő épületek és építmények

A Koshalmi állatpark jelenleg számos kisebb bemutatóhellyel rendelkezik, ezek mind különböző tematikát képviselnek, de kívülről mindnek egységes, igényes parasztház kinézete van, tradicionális fehér-zöld színekkel. Ezt a területet nevezik a Múlt Utcája Falumúzeumnak, ami az egyik tulajdonosnak a szüleinek a gyűjteménye.

Az Öregszőlő településrész, ahol a Koshalmi állatpark is található, régebben kiemelkedő jelentőséggel bírt a bortermelés terén. Ennek emlékét őrzi egy bemutatóterem, melyben a szőlő művelését és borrá való feldolgozását mutatják be. A látogatók számára izgalmas lehetőség nyílik arra, hogy közelről megtekintsék a régi szőlőpréseket, hordókat, üveglopókat és tölcséreket, melyek egykoron a borászat fontos eszközei voltak.

13. ábra: A borház (saját kép)

A „retro” elektromos cikkek rajongói számára szintén különleges élményt nyújt egy olyan bemutatóterem, ahol a látogatók betekintést nyerhetnek a múltba. Itt 50 éves televíziókat és a múltban használatos elektromos tárgyakat tekinthetnek meg, melyek visszarepítenek a régmúlt időkbe, és emlékeztetnek bennünket a technológia fejlődésének útjára.

A bejáráthoz közeli házban egy régi tanterem van berendezve. A teremben a látogatók szemügyre vehetik egy régi tanterem berendezését és eszközeit. Megtekinthetnek régi iskolapadokat, krétatáblát, órarendet és más pedagógiai eszközöket, amelyek az idők során használatosak voltak az oktatásban. Ez a kis terem lehetőséget teremt arra, hogy a látogatók megtapasztalják, milyen lehetett egykoron az iskolai élet. A régi tanterem bemutatása emlékeztet bennünket az oktatás fejlődésére és arra, hogy hogyan alakultak az oktatási módszerek és eszközök az évek során.

14. ábra: Az iskolaterem (saját kép)

A bemutatótermeken kívül érdemes megemlíteni az állatpark kültéri kiállításait is, melyek közül három is található a területen. Jelenleg a mezőgazdasági kiállítás rendelkezik a legtöbb kiállítási elemmel. Ezen a kiállításon a látogatók betekintést nyerhetnek a múlt agráriumban használt eszközökbe és gépekbe. A területen idős szerszámok, traktorok, ekék és egyéb mezőgazdasági eszközök láthatóak, melyek egykoron fontos szerepet játszottak a földművelésben és gazdálkodásban.

Az egyik fedett terület alatt a látogatók megtekinthetik az ikonikus Lada és Zsiguli modelleket, amelyek egykoron meghatározó szerepet játszottak az autóiparban. Bár ezek a járművek már idős koruk miatt megviselt állapotban vannak, mégis érdekesek és informatívak lehetnek a

látogatók számára. A kiállításon látható autók között szerepelhetnek rozsdásodó karosszériák, kopott festékrétegek, és a műszaki állapot sem mindig a legtükéletesebb. Több régi katonai teherautó is van, amikben potenciál is lehet a gyermekek szórakoztatásának szempontjából, hiszen remek játszó-eszközt lehet belőlük csinálni.

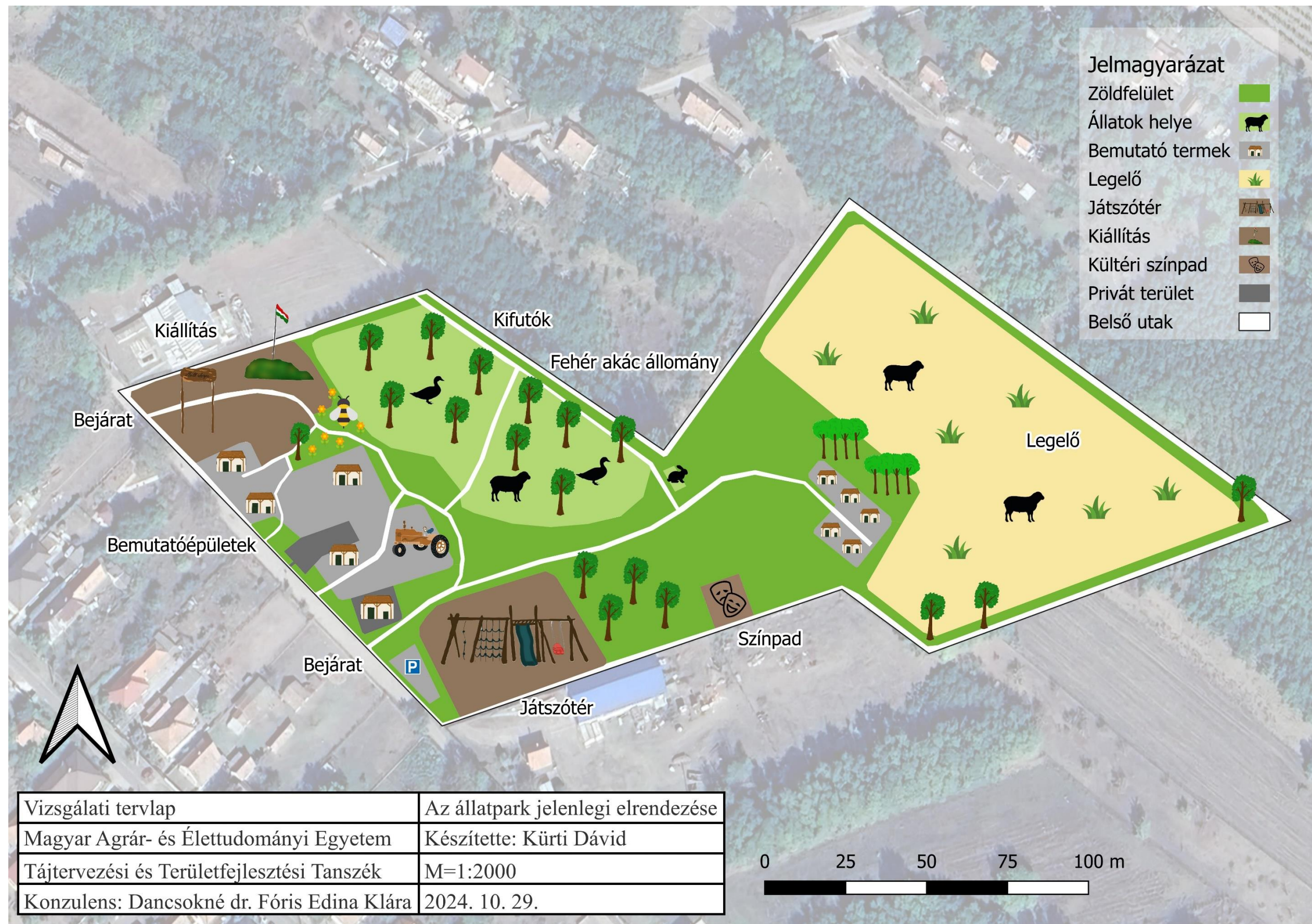
A jelenlegi bejáratnál található nagyobb üres térre a tulajdonosok ősi építészeti példákat terveztek kiállítani. Néhány építmény építése már elkezdődött, például egy jurtáé. Ez az építmény jellegzetes alakja és kialakítása révén érdekes betekintést nyújthat a nomád életmód és építészet világába. A tervezett további épületek között lehetnek más ősi lakóhelyek, istenházak, vagy más hagyományos építmények, melyek bemutatják a különböző idők építészeti örökségét és változatosságát. Ezáltal a látogatók lehetőséget kapnak arra, hogy közelebbről megismerjék és tanulmányozzák az emberi lakóhelyek sokféleségét és történetét az idők során.

15. ábra: Az állatpark bejárata (saját kép)

2.8. Állatpark területe és elhelyezkedése

Az állatpark teljes területe körülbelül két hektár, valamint 0,5 hektár legelőterületet bérelnék. Ezeken nagyjából fél hektáron vannak állandóan állatok tartva, valamint amikor lehetőség van rá akkor legeltetve vannak a bérelt területen. A legelőknél fontos ügyelni a tápanyag utánpótlására, mivel itt nem lesz elegendő területe a juhoknak és szamaraknak a legelésre, mivel egy hektár jó termőképességű legelő hat darab felnőtt juh ellátására elegendő. (INT-28) A felszíni borítottság nagyrészt gyepes, a kifutóknál pedig fehér akáccal (*Robinia pseudoacacia*) borított a terület. Az állatpark szomszédságában kis létszámban ugyan, de laknak emberek.

16. ábra: Vizsgálati térkép

2.9. Jelenlegi működés

Jelenleg az állatpark szabadidőparkként, illetve rendezvényhelyszínként szolgál. Belépőt nem szednek, mivel a park még nem képes sok látogatót egyszerre fogadni, illetve a tulajdonosok úgy ítélték meg, hogy nincs még kész állapotban annyira, hogy a park bejárása értékesíthető

17. ábra: A játszótér (saját kép)

legyen. Általában csoportok jönnek látogatni, olyankor vezetett sétán vehetnek részt a látogatók. Köszönhetően annak, hogy egy kisebb méretű színpad is található a parkban, számos rendezvényt tudnak tartani, ezzel ismertégre tesz szert az állatpark. A rendezvényeket ingyenesen engedik megtartani. Általában hagyományőrző foglalkozásoknak, gyermeknapoknak, zenés rendezvényeknek és erdei

iskolának ad helyszínt a park.

Az állatpark bejáratától nem messze található egy saját játszótér, ami szintén a régies, hagyományos játszószerkeket részesíti előnyben. Van egy gumiabroncsokkal körberakott focipálya, ami szintén a fenntarthatóságot növeli, mivel újra hasznosítanak olyan tárgyakat, amik egyébként a szemétben végeznék. A többi játszószer is természetközeli hatást akar elérni, nagyrészt fából készültek. Egy rövid mezítlábas ösvény is van, ahol a látogatók közelebb kerülhetnek a természethez.

A tulajdonosok mindannyian félállásban máshol vállalnak munkát, így szabadidejük nagy része az állatpark fejlesztésére és az állatok gondozására megy el. Ennek okán az állatpark folyamatos fejlődésben, változásban van.

2.10. Környező területi adottságok

18. ábra: Öregszőlő térkép (saját kép)

Az állatpark ahogy korábban említettem az Öregszőlő településrészben található. Az állatpark tulajdonosainak elmondása, és a terepbejáráson szerzett tapasztalataim alapján elmondható, hogy ennek a településrésznek a népessége nagyrészt szegénységben él. Sajnálatos módon a környéken rengeteg kommunális hulladék és

műanyagszemét kerül eldobásra, elásásra, ezért az állatpark területére is gyakran kerül külső forrásból szemét, egy nagy szél által.

2.11. Meglévő állatállomány bemutatása

Az állatpark jelenleg 39 haszonállatot és baromfit, valamint 2 kaptár háziméhet tart. Kiemelkedő figyelmet kap a magyar parlagi szamár, melynek rendkívül szelíd természete van, és jól alkalmazkodott az emberek jelenlétéhez. Emellett az állatparkban 11 kérődző állat él. Ezek közé tartozik egy hortobágyi kecske, 4 magyar hortobágyi racka, 3 cigája, 1 gyimesi racka, 1 kecskeméti sárgafejű juh és 1 cikta juh. Új lakója az állatparknak egy vörös és egy szőke mangalica, akik fiatalon érkeztek a parkhoz. Ezeknek a fajoknak a megőrzése nagy mértékben növeli a biodiverzitást és segíti elő a ritka fajták fennmaradását. (Kasprzyk és Walenia, 2023)

Ezen kívül számos baromfi is megtalálható az állatparkban, többek között fodros tollú lúd, parlagi pulyka, magyar kacska, erdélyi kopasznyakú tyúk, sárga magyar tyúk és palóctyúk. Ezek az állatok is méltóképpen képviselik a hazai állattenyésztés gazdagságát és sokszínűségét. Ezek az őshonos fajták mind jelentős szerepet játszottak a magyar gazdaságban, és mindegyiküket Nemzeti kincsnek nyilvánították.

2.12. Jelenlegi állati kifutók

19. ábra: A jelenlegi kifutó (saját kép)

Az állatpark jelenlegi elhelyezkedésében a kifutók a terület keleti részén találhatóak, körülbelül egy fél hektáros területen. Ezek a kifutók egész évben árnyékosak, mivel egy akác erdős területen helyezkednek el. Jelenleg a terület ketté van választva, nagylyukú drótkerítéssel, ami a fákhöz van rögzítve és villanypásztor veszi körül az állatokat. Az állatok ezen a területen nem legelnek jellemzően, mivel az aljnövényzetet már kitaposták, ezért itt naponta takarmányozzák őket. Azonban évente körülbelül 7 hónapig a juhok és a szamár is legeltetve van, egy körülbelül fél hektáros területen. Ez a lehetőség segít az állatoknak a természetes környezetben való mozgásban és táplálkozásban, ami hozzájárul az egészségük és jóllétük fenntartásához. A legeltetésnek fontos szerepe van a természet megőrzésében is. A juhok aránylag kevés táplálékot fogyasztanak, tehát nagyobb egyedszámmal lehet számolni kisebb területre. Legeléskor inkább a száraz, rövidebb fűfajtákat szeretik. Üdébb gyepeken kevesebbet legelnek, inkább csak letapossák a hosszabb füveket. A juh trágyája más alkotóelem koncentrációval rendelkezik, mint egy szarvasmarháé, így a legelőkön más gyomállomány lesz megfigyelhető. Ezek mellett terepen megfigyelték, hogy az igen invazív selyemkórót nagyobb arányban legelték le az állatok, mint más növényt, tehát az invazív gyomok megszüntetése szempontjából is pozitív hatást nyújt a juhok szabadtartása. (Sándor, 2009)

2.13. Turizmus alapfeltételei, jelenlegi állapot

Egy állatpark sikeres turisztikai célponttá válásához több alapfeltétel megléte szükséges. Elsőként fontos a jó megközelíthetőség, ami magában foglalja a könnyen elérhető helyszínt autóval és tömegközlekedéssel egyaránt. Az állatparkhoz vezető utak jó minősége és a rendszeres tömegközlekedési kapcsolatok elengedhetetlenek a látogatók számára. Az infrastruktúra szintén alapvető fontosságú. A jól kialakított és karbantartott állati kifutók, az esztétikus és funkcionális épületek, valamint a kényelmes belső úthálózat mind hozzájárulnak a látogatók pozitív élményéhez. A kifutóknak biztonságosnak és az állatok igényeit kielégítőnek kell lenniük. Az állatpark területi adottságainak megfelelő kihasználása szintén fontos. Az optimális terepviszonyok, mint például a sík területek és a változatos növényzet, elősegítetik a park pusztai hangulatának megteremtését.

A fenntarthatóság és a gazdasági stabilitás érdekében elengedhetetlen a megfelelő látogatószám biztosítása és a bevételi források biztosítása. Az állatpark számára fontos lehet további szolgáltatások és létesítmények, például ajándékboltok, éttermek és kávézók, valamint szálláshelyek kialakítása. Az állatpark hírnevének építése, marketingtevékenységek és a közösségi médiában való aktív jelenlét mind hozzájárulhatnak a látogatói bázis bővítéséhez.

3. Értékelés

Az értékelés munkarészben a Koshalmi állatpark működését, fenntarthatóságát és hatékonyságát értékeltem a park tevékenységének számos szempontjából. Az értékelés célja az, hogy átfogó képet kapjak arról, hogy hogyan teljesít a park az állatok gondozása, a kulturális örökség megőrzése és a látogatók számára nyújtott élmények terén. Az értékelés során figyelembe vettem a park infrastruktúráját, a látogatói tapasztalatokat, a fenntarthatósági és környezetvédelmi gyakorlatokat, valamint a park gazdasági teljesítményét. Fontosnak tartottam olyan külső tényezőket is értékelni, mint például a szálláshelyek minősége, Farnos úthálózatát és infrastruktúráját. Az értékelés eredményeit felhasználva lehetőség nyílik javaslatok megfogalmazására a park működésének további fejlesztése és optimalizálása érdekében.

3.1. Az értékelés módszere és struktúrája

Az állatparkkal kapcsolatos főbb szempontokat vettem végig, és állapítottam meg különböző, mindig az adott ponthoz kapcsolódó szempontok alapján, hogy javíthatóak-e, és ha igen akkor mekkora idő- és erőforrás ráfordítással. Azt is figyelembe vettem, hogy a szempontok orvoslása mennyire sürgős. Készítettem egy SWOT elemzést is, ami a Tápió Natúrpark szempontjából értékeli a helyzetet.

3.1.1. Területi adottságok

Terület: A Koshalmi állatpark jelenleg 2 hektár területet birtokol és fél hektárt bérel, aminek a felét nem releváns épületek, objektumok foglalják el. Tapasztalatom és kutatómunkám alapján arra a következtetésre jutottam, hogy más állatparkok területe átlagosan lényegesen nagyobb, így a 2 hektár terület a jövőben nem lesz elegendő, amennyiben legeltetve is lesznek az állatok. Az állatok számára megfelelő kifutók, élőhelyek és pihenőhelyek biztosításához nagyobb területre van szükség. A további terjeszkedési lehetőségek feltérképezése és a területi bővítés lehetőségeinek megfontolása elengedhetetlen a park fejlődése szempontjából. **Javítható, de magas erőforrás-igényű probléma, állomány-bővítés esetén sürgős**

Megközelíthetőség: Az állatpark a fővárostól autóval 50 percre, tömegközlekedéssel 1,5 órára található. Autóval kényelmesen megközelíthető. Farnos központjában helyezkedik el a település vasútállomása, onnan pedig 15 perc autóbuszra van az állatpark. Ez a megoldás nem ideális, mivel ez a volánbuszjárat csak 3-4 óránként közlekedik. **Javítható, de nem az Állatpark hatásköre, nem sürgős**

Útminőség: Míg gépjárművel megközelíteni Farmost egyszerű, az állatparkhoz vezető földút igen kátyús, rossz minőségű, így ez ronthat a látogatói élményen. A Farnosra vezető bekötőutak

minősége is felújításra szorulna. A községen belüli főutak állapota nem szorul azonnali felújításra, elfogadható állapotban vannak. **Javítható, de nem az Állatpark hatásköre, sürgős**

Kerékpározási lehetőség: A község vasútállomásától, illetve más településről megközelíteni Farmost kerékpárral is lehetséges. A településen belül a főutakon kerékpársáv, néhol külön kerékpárút is található, ezzel megkönnyítve a biciklisek dolgát. Habár sok utcában lekopott már a kerékpársáv felfestése, az irány, amit a község mutat a fenntarthatóság felé, az igazán kiemeli a környező települések közül. **Nem szorul javításra, jelenleg is megfelelő.**

Terepi viszonyok: Az állatpark területe a pusztai hatás elérésére ideálisak, mivel nagyrészt sík terepi viszonyok vannak. Ez segít elérni a kívánt Hortobágy pusztai, tanyasi érzést. A felszínborítás nem igen változatos, sok az inváziós fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), ami rontja az kifutók kinézetét, azonban ezek még nem idős fák, tehát eltávolításuk és kicserélésük nem minősül óriási feladatnak. A puszta-élményt károsítja még az is, hogy ezek a fák meggátolják az átlátást, nem lehet a távolba ellátni. **Javítható, közepes erőforrás-igény probléma, sürgős**

3.1.2. Jelenlegi infrastruktúra

Állati kifutók: Az állati kifutók jelenleg nagylyukú drótkerítéssel vannak körülvéve, amik a legtöbb helyen a fákhöz vannak rögzítve. Ez ideiglenesen kielégítő megoldás, azonban később ezeket a kerítéseket esztétikai szempontból szükséges lesz lecserélni egy olyan megoldásra, ami időtállóbb és esztétikusabb. Aljnövényzet nem igen van ezeken a területeken, mivel az állatok letapossák az összes növényt, így főképp falevél, fűrészpör, illetve néhol széna borítja a földet. Ez nagyobb esőzésnél igen súlyos sarat eredményez, ami miatt piszkosak lesznek az állatok, a juhoknak, kecskéknél és a baromfiknak pedig kellemetlen a sárban élni. Természetesen vannak állatok az állatparkban, akik ezt kifejezetten szeretik, gondolok itt a szőke és vörös mangalicára, de számukra külön dagonyázó rész szükséges. **Javítható, nagy erőforrás-igény, sürgős**

Épületek: A jelenlegi épületek különböző funkciókat szolgálnak, vannak bemutatóépületek és raktárak is. Ezek régi parasztházak, azonban kívülről esztétikusak és igényesek, tehát ezek később is jó hasznára lesznek az állatparknak. Vannak kisebb fából készült bódék is a terület északi részén, azonban ezek nincsenek használható állapotban, és esztétikusan is megkérdőjelezhetőek, ezeknek nincs lényeges funkciójuk. **Javítható, kis erőforrás-igény, nem sürgős**

Belső úthálózat: Az állatpark belső úthálózata jelenleg kijárt földutakból áll, amelyeknek nincs burkolata. Bár ez az elrendezés kedvez az ökológiai szempontoknak és költséghatékony

megoldást jelent, a funkcionalitás tekintetében és esztétikai szempontból bizonyos hiányosságokkal küzd. Különösen az esős időszakokban a földutak sárossá válnak, míg a nyári száraz hónapokban erősen porosodnak, amelyek zavaróak lehetnek mind a látogatók, mind az állatok számára. A vonalvezetés sem ideális, sokszor logikátlan irányba vezetnek az utak. A jelenlegi körülmények miatt az úthálózat nem teljesíti optimálisan az állatpark használhatósági és esztétikai elvárásait. **Javítható, kis erőforrás-igényű probléma, sürgős**

3.1.3. Jelenlegi állatállomány

Az állatpark jelenlegi állománya sokszínű és jelentőségteljes, hiszen magában foglalja a hazai őshonos fajták egy részét, amelyek fontosak a magyar kulturális és genetikai örökség szempontjából. Az állatok bemutatása és megőrzése fontos feladat az állatpark számára, és ezáltal hozzájárul a látogatók oktatásához és a hazai állatfajok megőrzéséhez. Mivel az állatállomány jelenleg is sokféle, ezért nem feltétlenül szükséges új fajtákkal azonnal bővíteni, azonban a jövőben a terület sikeres bővítése esetén magyar ló és szürkemarha fajtákat érdemes lesz beszerezni, valamint fontos megjegyezni, hogy jelenleg számos fajtából csak 1-2 egyed van, ami nem elegendő egy önfenntartó állomány eléréséhez. Összességében elmondható, hogy jelenlegi állapotában az állatállomány megfelelőnek tekinthető. **Javítható, kis erőforrás-igényű probléma, nem sürgős**

3.1.4. Látogatói élmény

Első benyomások: A parkba érkezve a látogatókat egy igényesen kialakított fa kapu várja, ami jól megadja a hangulatot. Tovább haladva először a parasztházakon akad meg az ember szeme, amik kívülről igényesek és színesek, ez is pozitív első benyomást kelt. Az állati kifutókhoz sétálva egy kisebb tisztáson halad keresztül a látogató, ahonnan kilátás nyílik a drótkerítésekre és az akácos területre, ez kissé elvesz az első benyomás értékéből. **Javítható, de nagy erőforrás-igényű probléma, nem sürgős**

Hangulat: Az állatpark hangulata részben megadja azt, amit egy vidéki, pusztai területtől elvár a látogató, azonban még nem tökéletes a helyszín. Az infrastruktúra és terepi adottságok rendezésével később elérhető lesz a puszta hangulatának leutánczása. **Javítható, de nagy erőforrás-igényű probléma, nem sürgős**

Turisztikai lehetőség: Az állatpark értékelésénél fontos megemlíteni a közelben található látványosságokat is. Ezek ideálisan kerékpár távolságra találhatóak az állatparktól. Jelenleg Farmoson és környékén főként természeti vagy természettel kapcsolatos épített látnivalók vannak, így ebbe a témába jól beleilleszkedik a Koshalmi Állatpark is. Farmoson belül értékes

láttnivaló a Kékbecgy Tanösvény, a Vízi Élet Háza Természetvédelmi Oktatóközpont, egy Trianoni- emlékmű, valamint a Koshalmi Állatpark. A szomszédos településen, Tápiószelén is jelen vannak olyan láttnivalók, amiket érdemes kiemelni. Ilyen a Nemzeti Biodiverzitás- és Génmegőrzési Központ. A kultúra kedvelői számára Tápiószelén található a Blaskovich-múzeum, amit dolgozatom korábbi részében már említettem, ami egy igényes botanikus kerttel is rendelkezik. **Nem szorul javításra, jelenleg is megfelelő.**

3.2. SWOT analízis a Tápió Natúrpark illesztési lehetősége szempontjából

SWOT analízis a Tápió Natúrpark illesztési lehetősége szempontjából		
Belső tényezők	Erősségek	Gyengeségek
	+Egyedi ötlet +Közel más Natúrpark látványosságához +Elkötelezett tulajdonosok +Ökoturisztikai célpont +Pusztai hangulat	–Korlátozott területi adottságok –Hiányos infrastruktúra –Egységes fejlesztési koncepció hiánya
Külső tényezők	Lehetőségek	Veszélyek
	+Érdeklődés növekedése az ökoturisztikai célpont +Pusztai hangulat +Más attrakciók tulajdonosaival együttműködni +Alternatív közlekedési lehetőségek megjelenése +A Natúrpark és a környékbeli turisztikai résztvevők beveszik az állatparkot promóciós programjukba	–Más állatparkok megjelenése a Natúrparkban –Csökken az érdeklődés az állatparkok iránt –Pályázati erőforrások hiánya –Szomszédos területeket nem adják el, nem támogatják az állatpark fejlődését.

20. ábra: SWOT analízis

3.3. Értékelés összefoglalása

Az értékelés a Koshalmi állatpark működésének átfogó vizsgálatára koncentrált, amely során a park infrastruktúráját, fenntarthatóságát, látogatói élményét és gazdasági teljesítményét elemeztem. A cél egy olyan átfogó kép megalkotása volt, amely bemutatja, hogyan teljesít a park az állatok gondozása, a kulturális örökség megőrzése és a látogatók számára nyújtott élmények terén. Ennek érdekében vizsgáltam a park területi adottságait, jelenlegi infrastruktúráját, a látogatók által tapasztalt élményt és az állatállomány helyzetét.

Az értékelésből megállapítható, hogy a Koshalmi állatpark jelenlegi területe (2 hektár) hosszú távon nem lesz elegendő az állatok megfelelő tartásához, különösen, ha az állatállomány bővítésére kerül majd sor. Ezért a park bővítése sürgető feladat, de ez igen nagy erőforrás-igényű. A megközelíthetőséggel kapcsolatos problémák, mint a rossz minőségű bekötőút és a ritka tömegközlekedési járatok, szintén rontják a látogatói élményt, bár ezek fejlesztése nem a park hatáskörébe tartozik.

Az infrastruktúra szempontjából a jelenlegi állatkifutók és a belső úthálózat ideiglenesen kielégítőek, de esztétikai és fenntarthatósági szempontból hosszú távon fejlesztést igényelnek. A kerítések és növényállomány cseréje, valamint az esőzések miatt sárossá váló területek javítása fontos lépések lennének a látogatói és állati jólét érdekében. A területen lévő régi parasztházak jól illeszkednek a hangulathoz, és megtartásuk értékes lehet.

A látogatói élményt illetően a park vidéki, pusztai hangulatot sugall, de a teljes élmény fokozása érdekében szükség van az infrastruktúra és terepi adottságok további fejlesztésére. Az állatállomány értékes része a park kulturális és oktatási célkitűzéseinek; jelenlegi sokszínűsége megfelelő, bár a bővítési lehetőségek figyelembevételével a magyar szürkemarha és ló fajták beszerzése jövőbeni cél lehet.

Turisztikai szempontból értékeltem a környező látványosságokkal való összekötés lehetőségét. Úgy ítélem meg, hogy a felsorolt állomások jó alapot adnak egy tematikus út létrehozásához, ami főként a természeti értékeket helyezné központba.

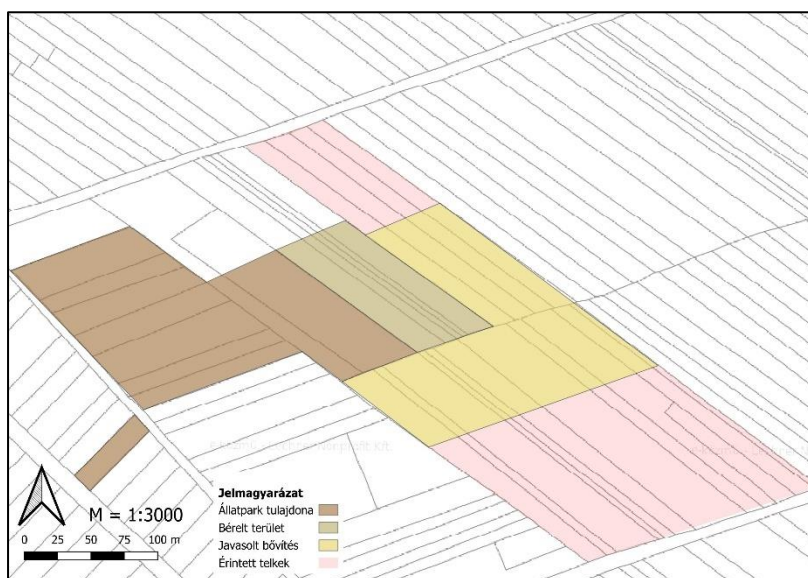
4. Javaslati munkarész

A javaslati munkarészt alapozta meg mind a vizsgálat, mind az értékelés. Ebben a munkarészben a célkitűzés elemeire visszautalva fogok változtatásokat javasolni annak érdekében, hogy a Koshalmi őshonos állatpark egységes, és tájépítésileg is megfelelő tulajdonságokkal rendelkezzen.

4.1. Hosszútávon megvalósítható javaslatok

Ezek a javaslatok hosszabb távon, több előkészülettel valósíthatóak meg, azonban jelentősebb eredményei vannak. Nagy erőforrás igényűek, de az állatpark jövőjében fontos szerepet játszanak.

4.1.1. Környező telkek megvásárlása

21. ábra: Javasolt bővítés (alaptérkép forrása: e-kozmu)

Az állatpark jelenlegi területe nem elegendő ahhoz, hogy egy működőképes, látogatói szempontból megfelelő teret létre lehessen hozni. Javasolom, hogy a park bővítse területét, és vásároljon környező telkeket. Az interneten elérhető földrészlet térképet megvizsgálva az látható, hogy az Öregszőlőn

nagyrészt keskeny, de igen hosszú telkek vannak. Átlagosan ezek a telkek 3000-4000 m² nagyságúak. Azt javaslom, hogy az állatpark bejáratától keletre található telkeket vásárolják meg, vagy, ha ez nem kivitelezhető, mert az ott lakók nem kívánják eladni területük, akkor az önkormányzattól kérvényezni kell, hogy ezek a hosszú telkek legyenek elfelezve, két külön helyrajzi számmal ellátva, így az amúgy sem használt hátsó telekrészt probléma nélkül meg tudná vásárolni a Koshalmi Állatpark. Ez a fejlesztés lehetővé tenné azt, hogy az állatpark területén belül ténylegesen az őshonos állatok bemutatása legyen központban, nem úgy, mint jelen pillanatban.

4.1.2. Szabványoknak és elvárásoknak megfelelő állati kifutók

A jelenlegi állati kifutók, bár funkciójukat részben teljesítik, nem felelnek meg az elvárásoknak. Sem esztétikai szempontból, sem az állatok szempontjából nem kielégítőek. Elsőnek javaslom egy különálló állatsimogató kialakítását. Ez több szempontból is pozitív változást eredményezne: el lehetne különíteni azokat az állatokat, amelyek jól tűrik az emberi érintést, valamint úgy lehetne elhelyezni a kifutót, hogy az könnyen megközelíthető legyen a bejáratától, a gyermekes családok számára. Kutatómunkám alapján olyan állatsimogatót tervezek, ami legalább 500 négyzetméter területű. A Pusztai állatparkhoz hasonlóan, kör alakú, hogy minden oldalról meg lehessen tekinteni az állatokat. Az állatsimogatóban lesz egy elszigetelt rész, ahova csak az állatok tudnak bejutni, ez 80 négyzetméteres lenne, teteje és oldala is lenne, ami az állatok mentális egészségéért felel. Az objektumok nagyrészt fából készülnek, ezzel fokozva a természetközelséget. Az állatsimogató bejáratánál lesz egy kézmosó, fertőtlenítővel ellátva, a betegségek megakadályozása céljából.

Az állati kifutók mindig az állatoknak szükséges térrel kell, hogy rendelkezzenek, kerítésük pedig fából készülne. Amennyiben szükség van rá, a kerítésen belül villanypásztor védi a látogatók épségét. A tóval ellátott kifutóban főként vízi madarak lesznek, ami minden oldalról jól betekintheső lesz.

4.1.3. Belső útvonalak újragondolása

Amennyiben a területbővítés sikeres volt, a belső útvonalak nyomvonalvezetését szükséges átgondolni. Ahogy az állatpark javaslati térképén is jelöltem, fontos a logikus útvonalak kiépítése. Az utak burkolata a bejáratnál térkővel burkolt, néhol stabilizált murvából áll. Az kevésbé látogatott utak burkolata lehet fenyőkéregből készült mulcs, ami természetes vízelvezetést, és kiváló esztétikai értékkel bír. Fontos az utak túlzott sarasodásának csökkentése, így a vízelvezetés központi szerepet kap. A terepviszonyok figyelembevételével kell az utak dőlését, valamint a vízelvezető csatornák kialakítását megállapítani. Az elvezetett víz bevezethető lesz a területen kialakított tóba.

4.2. Rövidtávon megvalósítható javaslatok

Ezek a javaslatok aránylag kisebb erőforrás-ráfordítással véghez vihetőek, így kevesebb anyagi befektetéssel is megvalósíthatóak. Ez lehetővé teszi, hogy rövid időn belül is látványos fejlődés menjen végbe.

4.2.1. Környezetbarát megoldások használata

Ahogy az állatpark alapítóinak is alapelve a környezetkímélő gondolkodás, így ezeket a javaslatokat is ilyen módszerekkel ajánlom kialakítani. Fontos a környezetszennyező anyagok, feleslegesen burkolt felületek és nem tartós elemek használatának kerülése. A park bejáratánál szükség lesz egy parkoló kialakítására. Véleményem szerint a parkolót minimum 20 gépjármű számára kell méretezni, valamint egy busz számára, amivel a csoportos látogatók fognak érkezni. A parkolót murvával ajánlom burkolni, ami költséghatékony, és vízáteresztő, tehát a vízelvezetéssel nem szükséges ott foglalkozni.

4.2.2. Állatállomány bővítése

Ugyan az állatfajta száma jelenleg is elfogadható, az egyedszámok még kevésnek bizonyulnak egy fenntartható állomány eléréséhez. Javaslom az állatfajok bővítését, amennyiben a terület növelése sikeresnek bizonyult. Ahogy a Szentendrei Kisállatkert is képes kis területen jó állapotok közt 30 fajt bemutatni, így a Koshalmi állatpark is képes lenne erre. Számos állatfaj van még, amit az állatpark még bemutathatna, kezdve itt az őshonos vadállatokkal, például a vörös róka, az aranybakál, vagy akár a vadmacska. Amennyiben haszonállatok bemutatásánál maradna az állatpark, akkor pedig a szürkemarha, vagy a hucul ló bemutatása is értékes lehet. Fontos, hogy habár ezek az állatok nem lesznek az állatsimogatóban, az emberi érintés megszokása nagy mértékben hozzájárul ahhoz, hogy ne féljenek az embertől. Ezt a megállapítást Susanne és munkatársai (2006) is alátámasztják.

4.2.3. Növényállomány lecserélése, megújítása

A hangulathoz nagy mértékben hozzájárulnak növények és objektumok. Az épületek mellé széles sávban évelők, cserjék és virágágyások kialakítása hozzájárulna ahhoz, hogy az ide látogatók lenyűgöző első benyomásban részesüljenek. Az ajánlott fajok kiválasztásánál gondosan figyeltem arra, hogy ezek nem invazív, hanem őshonos és egymást támogató növények legyenek. Az invazív fajok komoly gondot okoznak a térségben, mivel nem tudnak olyan élőhelyet biztosítani a helyi élővilág számára, és más őshonos növényeket szorítanak ki.

Kiemelném a vadkörte (*Pyrus pyraeaster*) és vadalma (*Malus sylvestris*) fontosságát. Mindkét faj fontos táplálékot tudna nyújtani az állatok számára, mellesleg ezek a fajok jól alkalmazkodnak

a változó klímához. (Varga és Molnár, 2018) A fehér akácállomány (*Robinia pseudoacacia*) lecserélése sok időt vesz igénybe, de fontos, hogy helyükre őshonos, és a klímát jól tűrő fajokat telepítsünk, például a kocsányos tölgy (*Quercus robur*). A javaslati térképen az cserélendő fákat is jelöltem. A teljes ajánlott fajlista az 3. számú mellékleten tekinthető meg. (Ónodi, 2016)

4.2.4. Időszakos lovaskocsi-járatok a vasútállomás és az állatpark között

Javaslom, hogy az állatpark szervezzen időszakosan, igény szerint lovaskocsi utakat a vasútállomás és az állatpark között. Azért, hogy az ökológiai gondolkodást tovább gondoljuk, fontos, hogy a látogatók egy része a fenntarthatóbb közlekedési eszközt válassza, ami jelen esetben a vasutat jelenti. Mivel volánbuszjárat nagyon ritkán jár, így ez egy fenntartható módszer lenne a busz helyettesítésére. Lovaskocsi, ami körülbelül 15 fő szállítására képes, már van az állatpark tulajdonában.

4.2.5. Farmos és környékének látványosságainak összekötése, tematikus út létrehozása

Javaslom egy olyan tematikus út létrehozását, aminek központjában a természet áll. Elképzelésem szerint ez az útvonal Famos és környéke természeti és kulturális látványosságain vezetne végig. Az útvonal körülbelül 20 km hosszú, az út fele kerékpársávval ellátott aszfaltúton vezet. Amennyiben igény van rá, átvezethet Göböljárásra is, ahol a tulajdonosok által vezetett szálláshely található, így aki hosszabb időtartalomra tervezi a tartózkodását, annak van lehetősége erre.

Az útvonal Famos vasútmegállónál kezdődik, onnan indul a **Kékbegy tanösvény** irányába. Ez a tanösvény másfél óra alatt bejárható. Ezen a szakaszon kerékpársáv kialakítását javaslom. Ezt követi a **Vízi Élet Háza Természetvédelmi Oktatóközpont**, ahol a helyi állatvilágot ismerhetik meg egy érdekes bemutató során. A következő megálló a **Trianoni emlékmű**, ami egy díszes, épített objektum, pihenőhellyel ellátva. Innen nem messze található a **Koshalmi Őshonos Állatpark**. Itt kb. 2 órát fognak eltölteni a látogatók. Az Öregszőlőn keresztül megközelíthető a **Nemzeti Biodiverzitás- és Génmegőrzési Központ**, ami Tápiószelén található és a növények génmegőrzésével foglalkozik. Ehhez tartozik egy nagyobb kiterjedésű arborétum is, ami szintén közelebb repíti az érdeklődőket a természethez. Ezután egy ritkán használt aszfaltút vezet át az érdeklődőket Tápiószelére, ahol a **Blaskovich múzeum** található. Tápiószelén és Famoson is van vízvételi pont az útvonal során. Tápiószelén található egy **borozó** is, akik érdeklődnek a helyi készítésű bor iránt. Tápiószeléről vagy vasúttal távoznak az érdeklődők, vagy visszakerékpároznak Famosra. Ezen a főúton kerékpár kiépítését javaslom.

4.2.6. Tófólia nélküli tó kialakítása

A tulajdonosok elkötelezett hívei annak, hogy a betonszerkezeteket és a műanyagot kerüljék. Ennek okán, egy tó kialakítása sem egyszerű feladat. Kutatómunkám során arra jutottam, hogy két opció van egy ökológiai tó kialakítására: az egyik, hogy agyagos talajban a vízzáró rétegig leásni, ami itt nem lehetséges, mivel homokos a talaj szerkezete. A másik, itt is alkalmazható módszer az úgynevezett bentonit tó kialakítása. A bentonit egy természetben is megtalálható agyagfajta, ami vízzel érintkezve 15-20x-ára megduzzad, ezáltal képezve egy vízzáró réteget. (INT-29) Ilyen tómeder kialakítása nem bonyolult feladat, a gyártó pontos leírást ad egy ilyen tó megépítéséhez. Ez a megoldás lényegesen költséghatékonyabb, mint egy tófóliás megoldás, valamint a környezetterhelése sincs közel sem más alternatívákhoz képest. Homokos talajviszonyokhoz egy 200 m² tóhoz nagyjából öt tonna bentonit szükséges.

22. ábra: Előkép egy tóról a potenciális helyén az állatparkon belül (saját szerkesztés)

4.2.7. Oktatási programok szervezése

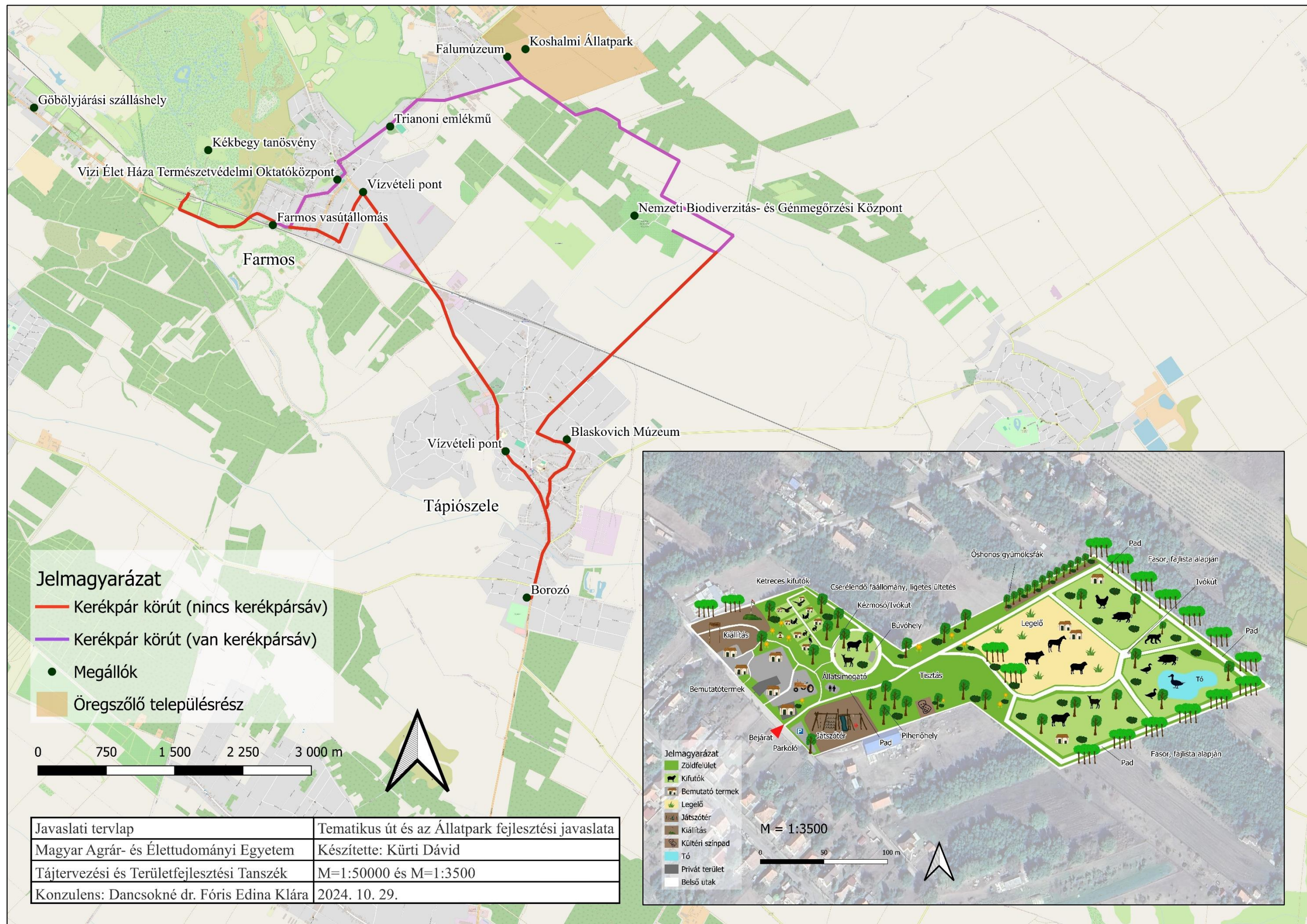
Ahogy jelenleg is, a jövőben fontos szerepet vállal majd a Koshalmi Állatpark a génmegőrzés és az őshonos állatok fontosságának terjesztésében. A természeti értékek védelmének a fontosságát nagy feladat átadni a fiatal generáció számára, de az állatpark megfelelő kialakításával lehetőség adódik rá. Fontos továbbra is az iskolai, óvodai csoportok látogatása, mivel fiatalon lehet a legtöbbet tanítani az emberek számára. A Falumúzeum pedig olyan kulturális örökségeket tudna bemutatni, ami arra ösztönzi a gyermekeket, hogy értékeljék azt, ami nekik megadatott, mivel régebben sokkal nehezebb körülmények közt éltek az emberek.

4.2.8. Állatmentő szervezetekkel kapcsolatot kiépíteni

Ez a javaslat akkor megoldható, ha a terület bővítésére sor került. Amennyiben sikeres volt, lehetőség van kisebb ketreces kifutók kialakítására, ahol vadállatokat tudna a park befogadni, akár csak rehabilitálásra, akár örökbefogadásra. A ketreces kifutókban helyet lehetne kialakítani vörös rókák, vagy más kisebb testű őshonos ragadozó számára. Ez egyrészt hozzájárulna a park népszerűségéhez, másrészt jó együttműködési lehetőség lehet állatmentő szervezetekkel.

4.2.9. Népi arculat kialakítása

A területen található épületek jelenleg is megfelelő állapotban vannak, azonban egy népies arculat kialakítása előnyt jelentene. Javaslom, hogy a bemutatóépületek és környezetük legyenek úgy átalakítva, átrendezve, hogy azok vidéki, népi hangulatot adjanak. Az első ilyen fejlesztés a régi cseréptető lecserélése a főépületen, nádtetőre. A nádtetőnek számos esztétikai előnye van, nem beszélve arról, hogy egy ilyen kialakítás a látogatók számára is csábító első benyomást nyújtana. (INT-30) A kisbolt, ami az állatpark területén van, árusíthatna kézműves termékeket, ételeket, például kecsketejet, kecskesajtot, vagy más, állatokkal kapcsolatos termékeket.

23. ábra: Javaslati térkép

Összefoglalás

A szakdolgozatom célja az, hogy a Koshalmi Őshonos Állatpark egységes, tájépítészeti és turisztikai szempontból is vonzó látványosság legyen, ahol a látogatók közvetlen kapcsolatba kerülhetnek az őshonos magyar állatfajokkal. Célkitűzésemnek tekintetem, hogy olyan javaslatokat fogalmazzak meg, amelyek elősegítik az állatpark turisztikai vonzerejének növekedését, és hozzájárulnak ahhoz, hogy beépüljön a Tápió Natúrpark turisztikai kínálatába.

Kutatómunkám és vizsgálatom során számos olyan szakembert ismertem meg, akik szakmailag hozzájárultak a fejlődésemhez. A szakirodalmi források segítségével, olyan értékelési szempontokat, és javaslatokat tudtam tenni, amik hiteles adatokon és információkon alapulnak. Motivációmhoz nagy mértékben hozzájárult az is, hogy ez egy valós időben fejlődő projekt, és a tulajdonosokkal való együttműködés is igen hatékonyan zajlott.

Javasataim többek között a park infrastrukturális és esztétikai megújítására, a fenntarthatósági szempontok erősítésére, valamint a látogatói élmény javítására fókuszálnak. Emellett kiemelt célom volt, az oktatási és kulturális értékek közvetítése, amelyek nemcsak a környezet megőrzésére, hanem a helyi hagyományok ápolására is irányulnak. A fejlesztési tervek hosszú és rövid távon egyaránt elősegítik, hogy az állatpark a vidéki turizmus egyik kiemelkedő helyszínévé váljon, egy olyan térként, ahol a természetközeli élmények, az őshonos állatok megismerése és a fenntartható gondolkodás egymást erősítik.

Az elmúlt egy év során az újonnan megjelenő állatállomány nagy mértékben hozzájárult az állatpark céljához, hogy minél több Nemzeti Kinccsé nyilvánított állatfajt mutassanak be. Az állatpark marketingének fejlődése és a hagyományőrző programok növelték az állatpark turisztikai vonzerejét. A javaslatomban szereplő tó megépítése várhatóan 2025 tavaszán kerül megvalósításra.

Szakdolgozatom befejezése után, a projekten szeretnék tovább dolgozni, illetve szakmai tudásommal szeretnék hozzájárulni a további fejlesztések megvalósításához. Remélem, hogy munkámmal hosszú távon is hozzájárulhattam a projekt sikerességéhez, valamint fenntartható és innovatív megoldásokat tudtam javasolni az állatpark részére.

Irodalomjegyzék

Fekete O. (2015): Zoo design -Mikró-tájak és biodiverzitás - a Nyíregyházi Állatpark távlati fejlesztési koncepciója. *4D: tájépítészeti és kertművészeti folyóirat*, 38. sz. p. 34.

Farrand, A., Hosey, G., & Buchanan-Smith, H. M. (2014): The visitor effect in petting zoo-housed animals: Aversive or enriching?. *Applied Animal Behaviour Science*, 151, 117-127.

<https://doi.org/10.1016/j.applanim.2013.11.012> (2024.11.03)

Anderson, U. S., Benne, M., Bloomsmith, M. A., & Maple, T. L. (2002): Retreat space and human visitor density moderate undesirable behavior in petting zoo animals. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 5(2), 125-137.

http://doi.org/10.1207/S15327604JAWS0502_03 (2024.11.03)

Dunn, J. R., Behravesh, C. B., & Angulo, F. J. (2015): Diseases transmitted by domestic livestock: Perils of the petting zoo. *Microbiology spectrum*, 3(6), 10-17.

<https://doi.org/10.1128/microbiolspec.iol5-0017-2015> (2024.11.03)

Rodenburg, T. B., Bracke, M. B. M., Berk, J., Cooper, J., Faure, J. M., Guémené, D. G. U. Y., ... & Ruis, M. A. W. (2005): Welfare of ducks in European duck husbandry systems. *World's Poultry Science Journal*, 61(4), 633-646.

<http://doi.org/10.1079/WPS200575> (2024.11.03)

Woods, J. M., Eyer, A., & Miller, L. J. (2022): Bird welfare in zoos and aquariums: general insights across industries. *Journal of Zoological and Botanical Gardens*, 3(2), 198-222.

<https://doi.org/10.3390/jzbg3020017> (2024.11.03)

Pannon Egyetem, Turizmus Tanszék (2008): Országos ökoturizmus fejlesztési stratégia. p. 12.

<https://shorturl.at/ZckJ1> (2024.11.02.)

Molnár, C., & Reményik, B. (2017): A falusi turizmus helyzete és fejlesztési lehetőségei. *Studia Mundi–Economica*, 4(5), 44-59.

<https://doi.org/10.18531/Studia.Mundi.2017.04.05.44-59> (2024.11.03)

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről. Letöltés dátuma: 2024. 11. 03., forrás:

Jogszabálykereső: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600053.tv>

Nagy I. (2008): *Zoopedagógiai hasznoskönyv - módszertani segédanyag*. Budapest: Állatkerti füzetek 1. Fővárosi Állat- és Növénykert. ISBN 978-963-06-4045-9

3/2001. (II. 23.) KöM–FVM–NKÖM–BM együttes rendelet az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól. Letöltés dátuma: 2024. 11. 03., forrás: Jogszabálykereső: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0100003.kom>

A Tápió-vidék Természeti Értékeiért Közalapítvány (2018): A Tápió Natúrpark létrehozását megalapozó szakmai háttér tanulmány p. 23.

Lipák I. (Szerk.) (2005): *A Tápió-mente turistakalauza*. Budapest: Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság. ISBN: 0519001469599

Baranyai Zs., Schrett A. (2014): *A HUDI20043 Rekettyés kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve*. Budapest: Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság

Csorba, P. (2021). *Magyarország kistájai* (Vol. 1). Debrecen: Meridián Táj-és Környezetföldrajzi Alapítvány. p. 64. ISBN: 978-963-89712-4-1

Dövényi, Z. (Szerk.) (2010): *Magyarország kistájainak katasztere*. Budapest: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet

Füri A, Urbán S. (1995): A Tápió-vidék természeti értékei. Szolnok: JÁSZKUN Természetvédelmi Szervezet, p. 8. ISBN: 9630 04 4457 7

Kasprzyk, A., & Walenia, A. (2023). Native pig breeds as a source of biodiversity—Breeding and economic aspects. *Agriculture*, 13(8), 1528.

<https://doi.org/10.3390/agriculture13081528>

Sándor, I. (2009): A juhok legeltetésének szerepe a természetvédelemben. *Gyepgazdálkodási közlemények*, 7(1-2), 95-100.

<https://ojs.lib.unideb.hu/gygk/article/view/10278/9162> (2024.11.03)

Ónodi, G. (2016). Az idegenhonos, illetve inváziós fafajok élőhelyformáló hatásai. *Erdészettudományi Közlemények*, 6(2), 101-113.

<https://doi.org/10.17164/EK.2016.008>

Varga A., Molnár Zs. (2018): *Fás-erdős legeltetési rendszerek a magyar nyelvű néprajzi irodalom tükrében*. Gödöllő: Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ pp. 93-113.

ISBN 9786155748059

Waiblinger, S., Boivin, X., Pedersen, V., Tosi, M. V., Janczak, A. M., Visser, E. K., & Jones, R. B. (2006): Assessing the human–animal relationship in farmed species: a critical review. *Applied animal behaviour science*, 101(3-4), 185-242.

<https://doi.org/10.1016/j.applanim.2006.02.001> (2024.11.03)

Internetes források

INT-01: <https://www.parlament.hu/irom37/3709/3709.htm> (2024.11.03)

INT-02: <https://naturparkok.hu/naturparkok/> (2024.11.03)

INT-03: <https://www.steppentierpark.at/> (2024.11.03)

INT-04: <https://www.steppentierpark.at/gallery> (2024.11.03)

INT-05: <https://tierpark-mainz-kastel.de> (2024.11.03)

INT-06: <https://www.pusztaiallatpark.hu/hu/> (2024.11.03)

INT-07: <https://www.pusztaiallatpark.hu/kepek> (2024.11.03)

INT-08: <https://barkaallatsimogato.hu/rolunk> (2024.11.03)

INT-09: <https://barkaallatsimogato.hu/galeria> (2024.11.03)

INT-10: <https://www.iranyitoszamnavigator.hu/2765-farmos> (2024.11.03)

INT-11: <https://naturparkok.hu/tapio-naturpark/> (2024.11.03)

INT-12: <https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-teruletek/budai-tajvedelmi-korzet/tapio-hajta-videke-tajvedelmi-korzet> (2024.11.03)

INT-13: <https://novenyzetiterkep.hu/node/390#1.9.11> (2024.11.03)

INT-14: <https://map.mbfisz.gov.hu/fdt100/> (2024.11.03)

INT-15: <https://map.mbfisz.gov.hu/tvz/> (2024.11.03)

INT-16: <https://ekozmu.e-epites.hu/lakossag/#/lakossag/kozmuterkep> (2024.11.03)

INT-17: <https://maps.arcanum.com/hu/map/firstsurvey-hungary/> (2024.11.03)

INT-18: <https://maps.arcanum.com/hu/map/secondsurvey-hungary/> (2024.11.03)

INT-19: <https://maps.arcanum.com/hu/map/thirdsurvey25000> (2024.11.03)

INT-20: <http://borneked.hu/borlexikon/bortudomany/bortortenelem/a-pusztito-filoxera-1874-1914.html> (2024.11.03)

INT-21: <https://maps.arcanum.com/hu/map/hungary1941/?> (2024.11.03)

INT-22: <https://tapionaturpark.hu/category/latnivalok/termeszeti/lovarda/> (2024.11.03)

INT-23: <https://tapionaturpark.hu/kincsem-muzeum/> (2024.11.03)

INT-24: <https://tapionaturpark.hu/blaskovich-muzeum/> (2024.11.03)

INT-25: <https://tapionaturpark.hu/szent-andras-gyogyvizes-strand/> (2024.11.03)

INT-26: <https://tapionaturpark.hu/category/szallashely> (2024.11.03)

INT-27: <https://tapionaturpark.hu/category/latnivalok/> (2024.11.03)

INT-28: <https://www.agraroldal.hu/juh-16.html> (2024.11.03)

INT-29: <https://axisbentonitkft.hu/bentonit/> (2024.11.03)

INT-30: <https://sokszinuvidek.24.hu/kertunk-portank/2017/05/02/aludtal-mar-nadtetos-haz-alatt-10-meggyozo-erv-amiert-erdemes/> (2024.11.03)

INT-31: <https://tierpark-mainz-kastel.de/> (2024.11.03)

Ábrajegyzék

1. ábra: Képek a Pamhagen állatparkból (INT-04).....	10
2. ábra: Kép az állatsimogatóról (saját kép)	11
3. ábra: Képek a Pusztai állatparkból (forrás: INT-07).....	12
4. ábra: Képek a Szentendrei Kisállatkertből (saját kép).....	13
5. ábra: Képek a szalmaugrálóról és labirintusról (INT-09)	14
6. ábra: A Tápió Natúrpark és Farmos elhelyezkedése (alaptérkép forrása: OSM).....	15
7. ábra: Farmos Öregszőlő elhelyezkedése (alaptérkép forrása: OSM)	17
8. ábra: Farmos, az első katonai felmérésen (INT-17).....	18
9. ábra: Farmos, a második katonai felmérésen (INT-18)	18
10. ábra: Farmos, a negyedik katonai felmérésen (INT-20)	19
11. ábra: Farmos, a harmadik katonai felmérésen (INT-19).....	19
12. ábra: Farmos és környéke látványosságai (INT-27)	21
13. ábra: A borház (saját kép).....	22
14. ábra: Az iskolaterem (saját kép)	23
15. ábra: Az állatpark bejárata (saját kép)	24
16. ábra: Vizsgálati térkép	26
17. ábra: A játszótér (saját kép)	27
18. ábra: Öregszőlő térkép (saját kép).....	28
19. ábra: A jelenlegi kifutó (saját kép).....	29
20. ábra: SWOT analízis.....	34
21. ábra: Javasolt bővítés (alaptérkép forrása: e-kozmu)	36
22. ábra: Előkép egy tóról a potenciális helyén az állatparkon belül (saját szerkesztés)	40
23. ábra: Javaslati térkép	1

Mellékletek

1. számú melléklet: Fényképek a Tierpark Mainz-Kastel-ről (INT-31)

	Név	Latin név	Típus	Hova
1.	Kocsányos tölgy	<i>Quercus robur</i>	Nagy fa	Kifutókba, szoliter fának
2.	Kislevelű hárs	<i>Tilia cordata</i>	Nagy fa	Szoliter, sorfa
3.	Fekete nyár	<i>Populus nigra</i>	Nagy fa	Sorfának
4.	Vadkörte	<i>Pyrus pyraeaster</i>	Kis fa	Szoliter, kifutókba
5.	Vadalma	<i>Malus sylvestris</i>	Kis fa	Szoliter, kifutókba
6.	Európai mogoró	<i>Corylus avellana</i>	Kis fa	Szoliter
7.	Fűzlevelű gyöngy vessző	<i>Spiraea salicifolia</i>	Cserje	Ágyások hátsó részébe
8.	Egybibés galagonya	<i>Crataegus monogyna</i>	Cserje	Telekhatárra, kifutókba
9.	Cserszömörce	<i>Cotinus coggygra</i>	Cserje	Szoliter, ágyásokba
10.	Tűztövis	<i>Pyracantha coccinea</i>	Cserje	Sövénynek
11.	Közönséges fagyal	<i>Ligustrum vulgare</i>	Cserje	Sövénynek
12.	Mahónia	<i>Mahonia aquifolium</i>	Kis cserje	Kifutón belül
13.	Rozmaring	<i>Rosmarinus officinalis</i>	Kis cserje	Kifutón belül, ágyásokba
14.	Gombernyő	<i>Sanicula europea</i>	Évelő	Ágyásba
15.	Magyar varfű	<i>Knautia drymeia</i>	Évelő	Ágyásba
16.	Évelő len	<i>Linum perenne</i>	Évelő	Ágyásba
17.	Nyúlszapuka	<i>Anthyllis vulneraria</i>	Évelő	Ágyásba
18.	Szennyos bükköny	<i>Vicia grandiflora</i>	Évelő	Ágyásba
19.	Vadvirág magkeverék	-	Egynyári	Legelőre, ágyásba, kerítés mellé

3. számú melléklet: Táblázat az ajánlott fajokkal

Állatpark neve	Terület (hektár)	Állatok száma	Állatok típusa	Állatsimogató jelenléte	Tartás módja	Marketing	Belépődíj (forint)	Kiemelkedő tulajdonság
Steppentierpark Pamhagen	13	Kb. 150-180	Őshonos és idegenhonos egyaránt	Van	Szabad és korlátozott egyaránt	Megfelelő	Felnőtt: 4000 Gyerek: 2400	Órási nyílt területek és különleges fa objektumok.
Tierpark Mainz-Kastel	1	Kb. 15-20	Kecskék és egy számár	Van	Korlátozott	Gyenge	Ingyenes	Adományokból fenntartott állatpark
ZOO Kontakt	4	Kb. 70-80, plusz madarak		Van	Korlátozott	Közepes	Fejenként 5600	Az állatok extrém közelsége, különleges építészet
Hortobágy Pusztai Állatpark	9	Legalább 180	Csak őshonos	Van	Szabad és korlátozott egyaránt	Gyenge	Felnőtt: 2000 Gyerek: 1400	Hortobágyi építészet, hagyományos kifutók és csak őshonos állatok
Dinnyési parasztudvar őshonos állatpark	10	Nincs pontos információ	Csak őshonos	Van	Szabad és korlátozott egyaránt	Gyenge	Felnőtt: 2000 Gyerek: 1500	Lovarda is egyben, nyári tábor rendezése
Szentendrei Kisállatkert	1	Kb. 60, sok kistestű	Őshonos és idegenhonos egyaránt	Nincs	Korlátozott	Közepes	Felnőtt: 2000 Gyerek: 1500	Kis területen számos állat érdekes bemutatása
Dunakeszi Barka Állatsimogató	5,5	Kb. 40-50	Nagyrészt őshonos, néhány kivétellel	Van	Szabad és korlátozott egyaránt	Kiemelkedő	Felnőtt: 2200 4 év alatt ingyenes	Kiváló marketing, gyermekközpontú
Koshalmi Őshonos Állatpark	2,5	40-45	Csak őshonos	Tervezés alatt	Szabad és korlátozott egyaránt	Kezdetleges	Nincs belépő	Egyedi ötlet, jó kapcsolat a Tápió Natúrparkkal

2. számú melléklet: Összesítő táblázat az állatparkokról

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Kürti Dávid
A Hallgató Neptun kódja: HZ403B
A dolgozat címe: A Koshalmi állatpark kialakítása és illesztése a Tápió
A megjelenés éve: 2024 Natúrpark turisztikai kínálatába
A konzulens intézetének neve: Tájépítészeti, Településfejlesztési és Díszkertészeti
A konzulens tanszékének a neve: Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék Intézet

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024 év 11 hó 04 nap

Kürti Dávid

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Kürti Dávid (hallgató Neptun azonosítója: HZ4O3B) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védelemre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Budapest 2024 év november hó 3. nap

Danósa Tóti Erika
belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendő.

² A megfelelő aláhúzendő.